

EL POU DE LA GALLINA

Núm. 375

elpou.cat | 4€ | maig 2021

REVISTA MANRESANA
D'INFORMACIÓ I OPINIÓ

+
L'entrevista a
Coral Sanfeliu,
investigadora
científica

34è ANIVERSARI

L'IMPACTE D'UN ANY DE COVID EN ELS SERVEIS

Portes obertes a UManresa

Jornada de portes obertes presencial

Nova data:

29 de maig de 2021.

Durant tot el dia,
visites en grups reduïts
amb cita prèvia.

Jornada de portes obertes online

Dissabte, 15 de maig
de 2021, al matí.

Per assistir a les jornades de
portes obertes, cal inscriure's
prèviament a:
portes-obertes.umanresa.cat

Més informació:

T. 93 877 41 79

umanresa@umanresa.cat
umanresa.cat

UMANRESA

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

FUNDACIÓ
UNIVERSITÀRIA
DEL BAGES

El joc dels disbarats

E

l món occidental no estava preparat per a la covid. Els efectes devastadors eren incalculables... però, i els econòmics? L'impacte sanitari ha estat sec, brutal, cruel, però la sagnia a nivell comercial, laboral i financer s'esce-nifica com una llarga agonia en què molts no aconsegueixen veure la llum al final del túnel. Mentre es recompten infectats, morts i –des de fa unes setmanes– també vacunats, els càlculs al voltant de la destrucció de llocs de treball, pimes arruïnades i autònoms que han hagut d'abaixar la persiana fan feredat. Espanten perquè han fet saltar l'estucat –prim com el paper de fumar– que maquillava les desigualtats socials, l'esvoranc entre rics i pobres o els entrebancs de la joventut amb un horitzó boirós i desencoratjador. La realitat de les persones vulnerables ens les mostra més vulnerables que mai. Hi ha emergència social i fatigues, massa fatigues. De la pandèmia, del desgovern, de la inacció política, de la impunitat, de la descaradura de l'extrema dreta... Alguns experts afirmen que la sortida d'aquesta crisi sobrevinguda a la pandèmia serà ràpida i la reactivació econòmica no tardarà en el moment que assolim la *normalitat*.

Però, mentrestant, l'*anormalitat* està corcant els fonaments de la xarxa industrial del país i corse-cant les aspiracions de moltes pimes i autònoms, els veritables remers de la galera del PIB català, que navega a contravent. Hi ha urgències, la qüestió és ben clara, i tant les administracions com els serveis públics demostren que, un dia sí i l'altre també, per a les grans decisions es mouen com tortugues (als ministeris i a les conselleries, que no tot és culpa d'Espanya). Els ajuts no es tramiten àgilment, volen coloms a tort i a dret i la classe política fa promeses que no es complei-xen perquè el virus no perdona, sobretot el de la mediocritat. Això sí, les mesures imposades per contenir la pandèmia, cada cop trepitgen més les llibertats individuals dels ciutadans que desitjarien que la contribució que fan a la salut comunitària és correspongués amb la mateixa celeritat a l'hora de rebre suport per tirar endavant, generar riquesa i llocs de treball, reduir la pressió impositiva o no aprofitar la campanya de la renda per tornar a les arques públiques els rescats concedits a la bestreta. Mentre ens distraïem veient si la corba s'enfila o s'aplana, mentre molts pateixen, alguns fan l'agost o s'agafen a la poltrona. Un joc dels disbarats sense aturador.

Debat sobre la recerca a Manresa, al Casino

El dia 7 d'abril es va fer una taula rodona, dins del cicle Temes del Pou, a la Sala d'Actes del Casino, sobre el tema *Fer recerca a Manresa*, amb la intervenció de Daniel Casellas, director científic d'Eurecat, Xavier Gironès, director de Recerca i Innovació de la FUB, i Sebastià Vila, sotsdirector de Projectes de l'EPSEM-UPC. Durant l'acte es va presentar la revista d'abril, que dedicava el tema central a l'entramat d'institucions, entitats, centres tecnològics i empreses que treballen a Manresa i la Catalunya Central en processos i sinergies basades en la transferència de coneixement i la investigació.

Canvis a la revista

Coincidint amb el 34è aniversari, la revista incorpora els nous espais *Innovació i tecnologia*, que cada mes analitzarà temes d'actualitat, de la mà de membres del Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, i *El quid de la nutrició*, un article de divulgació elaborat per la jove periodista Blanca Soler, autora del llibre *Carn nua*. I en l'apartat de Cultura, el nou espai *Lèxic a la manresana*, escrit per Jaume Puig, recollirà mots o expressions pròpies de Manresa i el Bages. D'altra banda en les pàgines d'actualitat,

l'antiga secció *Freda i calenta* dona pas a la nova *Amunt i avall*, signada per Jordi Sardans, coordinador de la revista.

Acte de lliurament dels Premis Oleguer Bisbal

En el marc de l'aniversari de la publicació, el dimecres 5 de maig, a dos quarts de vuit del vespre, a la sala d'actes del Casino, es lliuraran els vint-i-sisens premis Oleguer Bisbal en les modalitats de manresà d'actualitat, manresà del Pou i *manresà més manresà*, escollits per votació popular entre els lectors. Podeu fer-nos arribar el vostre vot per als Premis Oleguer Bisbal 2021 al nostre web (www.elpou.cat) o deixant-lo a la redacció de la revista, abans del 30 d'abril.

fa 25 anys

El pacte del tripartit complia un any

El número de juny de la revista publicava reportatge *Moment crucial per al govern de coalició*, elaborat per Joan Barbé i Jordi Sardans. Es complia un any de la constitució del Pacte de Progrés entre el PSC, ERC i IC-AUP-Els Verds, que havia acabat amb vuit anys de govern convergent a la ciutat. Entre les persones entrevistades per la revista, polítics d'esquerra i alguns sectors socials valoraven positivament el primer any del pacte, però altres com la Federació d'Associacions de Veïns en feien crítiques constructives, i les dretes i algun sector empresarial se'n queixaven. El reportatge repassava diversos àmbits de gestió municipal, com ara els serveis socials, l'habitatge, la cultura o les infraestructures, i projectes concrets com el d'obrir la ciutat al riu. En aquest sentit, l'equip de govern, encapçalat per Jordi Valls, Ramon Fontdevila i Josep Ramon Mora, apostava per situar la Fundació Universitària del Bages i l'Escola de Funcionaris de la Generalitat al sector del Barri Antic.

Es presentava la DO Pla de Bages

El dia 21 de maig, el president de la Generalitat, Jordi Pujol, assistia a la presentació, al Museu de la Tècnica, de la Denominació d'Origen Pla de Bages, que culminava la feina feta pel Consell Regulador presidit per Valentí Roqueta. Quatre dies abans, s'inaugurava la setzena edició d'ExpoBages. I el dia 25, el Pavelló del Pujollet s'omplia de joves per escoltar el rock agrícola d'Els Pets, en el desè aniversari de l'associació cultural Bloc.

Al Pou hem perdut un amic

El dia 17 d'abril moria Joan Baia i Pujol a l'edat prematura de 69 anys. El Joan era, com el va definir la seva filla Núria en el funeral, «una enciclopèdia amb potes», un gran savi, però també un mestre de mestres, un treballador incansable i una persona amb una capacitat immensa per engegar projectes i buscar la complicitat de persones de les més diverses procedències. Com escriu el seu germà Jordi en el seu bloc, *El clot de les ànimes*, «potser hi va tenir tractes quan era professor o director al Lluís de Peguera, o a l'IES Bages, o a Castellbell, o a Navarres... Potser va ser companys seus al PSUC, o a ERC, o a Comissions, o a USTEC. Potser a Òmnium o a la Fundació Independència i Progrés. Potser va ser alumnes seus a la universitat, a la Normal, a la de Manresa, a la UOC. O potser quan estudiàveu primària i secundària o quan us preparàveu l'examen del nivell C, va fer servir el *Jonc*, o el *Marge*, o el *Xiulet*... o algun dels cent cinquanta llibres que va escriure, com a autor o com a coautor. Potser el va conèixer quan era editor, a Castellnou, a *Jonc*, a *Angle*... Potser us va fer classes de català, semiclandestines, als anys setanta. Potser sou de Callús i hi

vau tenir tractes en aquests cinc anys en què va exercir de batlle. Potser va estudiar amb ell al Seminari de Vic. O potser éreu mestres de Badalona o de Cornellà i us va fer classes de reciclatge. Potser el coneixíeu de quan fou director general d'Innovació Educativa. O potser tan sols el va veure en un d'aquells vídeos del Primer d'Octubre, quan un guàrdia incivil el va agredir amb una empenta i el va fer caure a terra».

A la revista **El Pou de la gallina** també vam tenir el gran honor de tenir el seu suport. Des del primer dia, ara fa 34 anys, va formar part del consell assessor que va impulsar el projecte. I fins al darrer moment vam comptar amb la seva complicitat. Et trobarem a faltar, Joan. Procurarem continuar la feina mentre et recordem.

caçats a la xarxa

14 d'abril. Eva Forn, columnista d'elpou.cat @evafor

No és estrany que els comerços marxïn, i les persones també, del carrer Sobrerroca de Manresa. Els xous són diaris i crea tristesa, impotència i fins i tot por, algun dia.

La companya Eva Forn treballa a l'Espai Òmnium del mateix carrer. Pocs metres més avall, hi ha la redacció del Pou. La realitat que descriu, malauradament, és ben certa. La zona s'ha degradat, però això es pot arreglar o matisar amb intervencions urbanístiques. El tema de fons és l'ambient, que s'ha embrutit. Els deures són municipals i transversals, amb els serveis socials al capdavant, però amb el suport de la Policia Local, Urbanisme, Habitatge, Promoció Econòmica...

15 d'abril. Núria Bacardit, corresponsal de TV3 a la Catalunya Central @nuriabacardit

Minut de silenci a Manresa pel primer cas de violència masclista amb una dona morta de l'any. La dona treballava a l'Alberg de Joventut de Manresa. El detingut pel feminicidi ha rebut l'alta de l'hospital.

Per desgràcia, la crònica de successos nacional té massa focalitzada la ciutat. L'ambient del carrer Sobrerroca, la marginalitat i els problemes d'habitatge són una pota, el creixement de la violència masclista una xacra –no només manresana– que, tot i visualitzar-se i denunciar-se cada cop més, persisteix cruament.

EL POU DE LA GALLINA

Número 375 - Maig 2021

De mes a mes 6

Favets...
Josep M. Oliva / Jordi Sardans 8

...i tremendos
Montse Rosell 9

Mossèn Joan Prat.
Enmig del poble 10

La pandèmia ha tingut un fort impacte en l'activitat del sector serveis 12

Adnan Almoussa. Síria 24

Innovació i tecnologia 27

El quid de la nutrició 28

El Puig d'Aguilera 30

Renaturalització 31

L'Entrevista a Coral Sanfeliu 32

Espai d'art 37

Sopa de lletres 38

Lèxic a la manresana 40

Circ Price al Passeig (1967) 41

Propostes 42

Torre Alter 43

Fanal de cua
L. Capdevila / E. Tomasa 44

el Cul del Pou 45

La processó es reclou a la Seu

2 d'abril. A causa de la pandèmia, i per segon any consecutiu, la processó del Divendres Sant no desfila pels carrers i a l'interior de la Seu, es fa una mostra estàtica dels diferents passos, custodiats pels Armats.

S'intensifica la vacunació

3 d'abril. Amb la represa de la vacunació massiva, 1.098 ciutadans de la franja de 60 a 69 anys passen pel Palau Firal en un sol dia, per rebre la modalitat d'AstraZeneca. El procés es repeteix diverses setmanes, d'acord amb les vacunes disponibles, mentre Manresa torna a ser la ciutat gran catalana amb més risc de rebrot (643).

Moren Eduard Casserras, Joan Guitart, Artur Blaya i Joan Badia

4 d'abril. Mor, als 57 anys, Eduard Casserras i Gasol, professor de filosofia, director d'institut i inspector de zona. El dia 8, mor als 88 anys el cineasta Joan Guitart i Clapera. El conegut pastisser Artur Blaya i Boet mor el dia 15, als 80 anys. I el dia 17, mor als 69 anys Joan Badia i Pujol, professor de llengua i literatura catalana, exaalcade de Callús i expresident d'Òmnium al Bages.

Comença l'enderroc de la Carpa del Riu

6 d'abril. Comencen els treballs de demolició de la discoteca coneguda com la Carpa del Riu, que es preveu que s'allarguin durant dos mesos i permetran resseguir la ribera del Cardener des de Sant Joan fins a Can Poc Oli i que el parc del riu guanyi un miler de metres quadrats.

L'Ajuntament designa ambaixadors

9 d'abril. El Saló de Sessions acull la primera de les recepcions a les persones que han estat designades ambaixadores de la ciutat; un total de 38 persones que s'han compromès de manera pública a projectar i promocionar la ciutat arreu i ajudar a fer conèixer projectes com ara Manresa 2022.

Quim Torra presenta 'Les hores greus'

9 d'abril. Després d'assistir a la interpretació del Cant dels Ocells a la plaça Major, El president Quim Torra presenta a l'Espai Plana de l'Om el seu llibre *Les hores greus*. *Dietari de Canonges*, en conversa amb la periodista Anna Vilajosana, presidenta d'Òmnium Bages-Moiànes.

Mostren el lapidari de la Reforma

10 d'abril. Sobre al públic el lapidari del Museu de Manresa, a la plaça de la Reforma, amb una intervenció de Jesús Galdón Martínez, a partir de fragments d'escultures, claus de volta, sarcòfags, capitells, fusts, làpides i bases de columnes provinents d'enderrocs d'esglésies i convents gòtics i barrocs que es van el 1936.

La Cova estrena visites de pagament

13 d'abril. Després de completar la instal·lació dels mosaics de Marko Rupnik, es reprenen les visites a la Cova, de dimarts a dissabte, de 10 a 14 i de 16 a 19 h, amb un

P

Redacció, administració, publicitat i subscripcions:
Associació cultural El Pou de la gallina

President: Jaume Puig
Vicepresident: Jordi Sardans
Secretària: Lourdes Muñoz
Tresorer: Francesc García

Vocals: Joan Badia, Joan Cals, Carles Claret, Ramon Fontdevila, Josep Maria Mata, Lluís Matamala, Josep R. Mora, Montse Rosell, Teresa Torra i Joan Vilamala.

Carrer Sobrerroca 26, 1r 1a
Apartat de Correus 1
08240 - Manresa
Telèfon: 93 872 50 18
www.elpou.cat
elpou@elpou.cat

**Membre de l'Associació
Catalana de la Premsa Comarcal
Premi Tasis Torrent 1991**

Coordinador: Jordi Sardans
Cap de redacció: Carles Claret
Redacció: Sílvia Berenguera, Marta Cárdenas, Jordi Estrada, Judit Montón, Josep M. Oliva, Marc Prat, Ferran Sardans, Laura Serrat, Blanca Soler.

Disseny: Jana Fontdevila i Erques Torres
Maquetació: Jana Fontdevila
Portada: fotografia de Francesc Rubí, antic local d'Oysho al carrer Guimerà.
Fotografia: Jordi Alavedra, Francesc Rubí, Marc Prat.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Maria Camp, Llorenç Capdevila, Jordi Casas, Ignasi Cebrian, Cercle Artístic de Manresa, Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Laura Estrada, Ramon Fontdevila, Eva Forn, El Galliner, Josep Girabal, Jaume Gubianas, Robert Martí, Josep M. Mata, Javi Oviedo, Maria Picassó, Quaderns de Taller, Eudald Tomasa, Erques Torres, Laura Vidal, Joan Vilamala, Marc Vilanova, Lluís Virós.

Administració:
Marc Prat
Expansió publicitària:
Publicitat Clarena
Urgell, 38. Tel. 93 872 43 86
Impressió:
INOM, SA. Era de l'Huguet, 7.
Tel. 93 878 41 20
Distribució:
Sobrerroca Centre SL.
Tel. 93 873 92 34
Dipòsit Legal:
B-13.528-1987
ISSN: 2253-6647

Amb la col·laboració de:

**Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència**

Les col·laboracions que apareixen signades a la revista no representen, necessàriament, l'opinió d'El Pou de la gallina

Àlvar Valls recull el premi Amat-Piniella (Ajuntament de Manresa)

cost de 5 euros (3 per als manresans, jubilats i estudiants, i gratuïtes per a menors de 16 anys).

Àlvar Valls guanya el 21è Premi Amat-Piniella

13 d'abril. L'autor d'*Entre l'infern i la glòria*, Àlvar Valls, rep a l'Espai Plana de l'Om el 21è Premi Joaquim Amat-Piniella, de mans de l'alcalde de Manresa, Marc Aloy, després de la projecció d'un audiovisual produït per Oriol Segon al voltant de les tres obres finalistes.

Una dona de 34 anys mor assassinada per l'exparella

14 d'abril. Jordina M. P., de 34 anys, mor assassinada per l'exparella en el domicili del carrer de la Pau. L'endemà, unes 200 persones es congreguen a la plaça Major per fer un minut de silenci, amb l'assistència del conseller Chakir El Homrani. A la tarda, centenars de persones es manifesten, convocats per col·lectius feministes.

Jordi Sardans

Els mosaics de la Cova

Durant aquest mes d'abril es podien visitar gratuïtament al Santuari de la Cova vuit mosaics extraordinaris del jesuïta eslovè Marko Rupnik, que dirigeix el seu taller d'artistes instal·lat a Roma. És un conjunt d'escenes bíbliques que decoren les vuit capelles de l'església. L'obra és la realització més important que s'ha fet fins ara a la ciutat per commemorar el 500 aniversari de l'estada d'Íñigo López de Recalde a Manresa. Les escenes, de pedres precioses amb predomini del daurat, van des de la creació a la il·luminació del Cardener, que rememora com era la ciutat en època del fundador de l'orde dels jesuïtes, on per exemple apareixen dues arcades més del Pont Vell de les que té en l'actualitat. Vol recordar l'autor dels exercicis espirituals que van ser inspirats al Pou de Llum de la Balconada, però no escrits a la ciutat, sinó posteriorment, com queda clar en la millor obra sobre Ignasi de Loiola publicada fins ara, el 2013, d'Enrique García Hernán sobre l'exmilitar transformat a religiós.

Manresa evoca els 90 anys de la República

14 d'abril. L'Ajuntament de Manresa commemora el 90è aniversari de la proclamació de la República amb un acte institucional que evoca les veus dels que la van viure en primera persona, dissenyat el grup de teatre d'Els Carlins, a partir de la recerca de l'Associació de Memòria i Història de Manresa.

La ciutat homenatja els sanitaris

18 d'abril. A la plaça de Simeó Selga s'instal·la una placa commemorativa per homenatjar el personal sanitari que lluita contra la covid, en un acte impulsat per la delegació del Bages del Col·legi de Metges de Barcelona i l'Ajuntament de Manresa.

Un segon Sant Jordi reduït

23 d'abril. La diada de Sant Jordi repeteix el model de l'any passat, llavors ajornat dos mesos més tard, i redueix les parades a llibreters, editors i floristes, en els recintes instal·lats al Passeig i a Sant Domènec, coordinats per la Ubic.

Manel Camp repassa la seva trajectòria

24 d'abril. El pianista i compositor Manel Camp inicia la celebració dels seus 75 anys amb una actuació al teatre Kursaal, que dona pas a una gira de dotze concerts, amb el nom de *De Minorisa a Carst*.

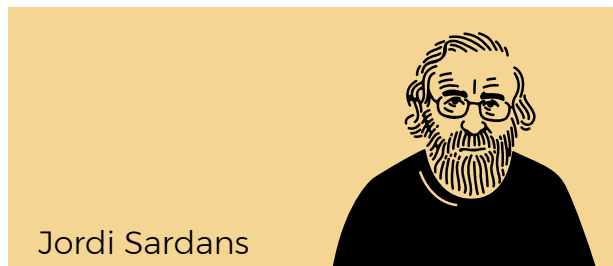
Soterrament del tren

L'Ajuntament fins ara s'havia passat pel folre el debat i el consens amb la ciutadania per tirar endavant el projecte de soterrament del tren dels Catalans i l'eliminació del Baixador, imposat pel president de Ferrocarrils de la Generalitat, Ricard Font Hereu, amb el pobre argument que disposen d'un pressupost de 60 milions d'euros, que en cas que la ciutat els refusi, l'invertiran en qualsevol altre lloc. A falta d'un model real de ciutat, els actuals dirigents municipals es fan seva la proposta i substitueixen el necessari consens democràtic en un acte públic que anomenen informatiu, és a dir, publicitari. No han escoltat les opinions dels científics, particularment dels geòlegs locals que han qualificat el projecte de nyap. Davant dels fets consumats, algun grup polític com Fem Manresa ha reclamat que almenys es millori la mobilitat ferroviària de la comarca de cara no només a les mercaderies sinó al servei de passatgers, amb la potenciació de les valls del Llobregat (Sallent) i del Cardener (Súria).

... i avall

Josep M. Oliva

Jordi Sardans

Fer-ho junts

Hi ha poques coses que uneixin tant com la desgràcia. Fa un any, quan tots estàvem en ple confinament, molts plantejaven la pandèmia com una guerra. I era una guerra en la qual tothom militava al mateix bàndol, sense diferències de cap mena. Tots ens sentíem vulnerables, fins al punt que aquest adjectiu es va acabar convertint en la paraula més pronunciada a tots els teletotícies. A hores d'ara encara es continua usant amb una freqüència tan carregosa que ha acabat per desvirtuar-la, prenent-li el lloc a les que havíem fet servir sempre per dir a cada cosa pel seu nom: fràgil, delicat de salut, pobre, vell, malalt, marginat... Va ser llavors, quan tots ens sentíem en perill i el virus era l'enemic comú del nostre país i de la humanitat sencera, quan ens vam sentir més units que mai.

Fantasiejant amb aquell context bèl·lic, molts vam pensar que el final del virus arribaria també com un armistici. Prevèiem que al cap de pocs mesos ens despertàriem un dia amb la covid rendida i la gent sortiria al carrer i s'abraçaria i ompliríem els bars i els restaurants brindant emocionats per la fi d'aquell malson i per un futur brillant per tothom. Però no va ser així. Tan bon punt les autoritats van obrir una mica l'aixeta, a cada poble i a cada ciutat d'aquell país que per pocs mesos s'havia sentit com un sol poble, va sortir una quinta columna d'insolidaris i d'inconscients que ens van fer despertar del nostre somni. Aquella societat idíl·lica, de gent aplaudint a les finestres i de pancartes animant-nos a creure que tot aniria bé, havia passat a ser un record tan llunyà com la guerra de Cuba. S'imposava la realitat de sempre, l'egoisme, la picaresca, la trampa, el temps de l'estraperlo i del campí qui pugui. La mateixa desunió d'abans.

Algú em diu que amb la primera dosi de la vacuna ja puc estar tranquil i que per tant puc apurar fins al màxim el marge de maniobra que concedeix l'autoritat. Però em nego a seure a la plaça a menjar-me una paella. Sento encara com si anéssim tots al mateix barco i m'esperaré el que faci falta. No pas per por, sinó per aquell hàbit que un dia em van ensenyar i que vaig interioritzar per sempre: el decòrum de no començar-nos a servir fins que no estiguem tots a taula.

Què va ser Palestra?

Lluís Duran estudia en el llibre *Què va ser Palestra?* l'acció d'un col·lectiu de joves catalanistes, amb presentació de Jaume Sobrequés Callicó, director del Centre d'Història Contemporània de Catalunya, per a qui l'esmentada institució va «cohesionar la joventut catalana amb l'objectiu d'afermar valors de naturalesa moral, cívica i patriòtica», mitjançant la política, la formació cívica, la cultura, l'excursionisme i el lleure, amb projecció en els Països Catalans. Palestra es va fundar el 1930 com a organització nacional de la joventut catalana, en el trànsit de la dictadura de Primo de Rivera a la democràcia de la Segona República, que es debatia entre fer pàtria o política. El projecte tenia com a trets més significatius ser entitats per a joves, educatives i al servei de la nació catalana. A més de promoure el coneixement de la geografia, la història i la llengua pròpies, pretenia enfortir el sentiment patriòtic i fomentant la iniciativa individual. Uns valors propis del context noucentista en què es desenvolupen, seguint l'acció educativa de Prat de la Riba, ideòleg de l'Institut d'Educació General, amb delegacions i biblioteques impulsades per la Mancomunitat.

La caiguda d'Alfons XIII va impulsar la catalanització de les institucions i va ajuntar en un mateix fòrum intel·lectuals com Josep M. Batista Roca, Alexandre Galí, Carles Pi i Sunyer, Lluís Nicolau d'Olwer, Josep Pujol Algueró i Josep Vicenç Foix. La saba excursionista inoculada en l'arrel de Palestra es reflectia en les activitats dels guies excursionistes, amb la fundació de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques, amb seccions de Minyons de Muntanya. Amb la concessió del vot a la dona en les eleccions de 1933, l'entitat va acollir l'Agrupament Femení, amb activitats com decoració de la llar, primeres cures, puericultura i atenció a la dona treballadora i els seus infants. A través d'ORBIS (Organització de Relacions i Bescanvis Internacionals), Palestra afavoria la trobada entre joves catalans i residents estrangers al nostre país. Completen el llibre els capítols: *Altres 'palestres'? Entitats patriòtiques i acció cultural i cívica; Palestra i la política*, i *Rastres de Palestra (1945-1979)*. També s'hi recullen alguns dels textos més característics, com el fundacional o el discurs inaugural de Pompeu Fabra i altres de JV Foix, Ferran Soldevila o Enric Palau.

Montse Rosell

Quo vadis iustitia?

uan el juny de 2018 Iñaki Urdangarin ingressava a la presó de Brieva, tota la classe política espanyola es va afanyar a dir que la justícia, a Espanya, era igual per a tothom. Sense entrar en el detall d'aquell cas,

Urdangarín ingressava en una presó de dones, no compartia espai amb cap altre reclus, però sí lloc privat d'esbarjo, d'esport, o una sala per rebre visites. No, no és igual per a tothom. Hi ha una sobrecàrrega i escassetat de mitjans. La lentitud és gairebé endèmica i en molts àmbits obsoleta. Fets que malgrat que fa temps es denuncien, cap govern ha estat capaç de resoldre. Potser no s'ha volgut. Veurem què passa ara amb els efectes de la pandèmia. I si això és preocupant, encara ho és més la politització de la justícia i els seus òrgans judicials com el Consejo General del Poder Judicial, l'òrgan de poder dels jutges, o la Fiscalía General de l'Estat. El Poder Judicial és un dels tres poders que integren l'estat de dret i, si falla, el sistema es desmunta. Sense divisió de poders no hi ha democràcia, perquè és en aquesta divisió on s'articula el control dels abusos de poder. La politització de la justícia s'ha fet evident en la lluita contra el moviment independentista. La presó preventiva, les duríssimes penes contra els presos polítics, la persecució contra milers de persones vinculades a aquest moviment, la persecució econòmica a través del Tribunal de Cuentas. El Tribunal Suprem ha arribat a dir que considera imprescindible que els presos polítics catalans acceptin un programa de «reeduació» abans d'accedir als beneficis dels graus penitenciaris. En paraules de Javier Pérez Royo, catedràtic de Dret Constitucional, l'actitud dels magistrats espanyols és comparable amb la pràctica maoista, que, més enllà de la privació de llibertat, exigia la «conformitat expressa» dels condemnats amb la sanció imposada. Desproporcionalitat i un evident afany allisonador.

Les afirmacions del senador Cosidó al voltant del jutge Marchena i del control per aquest de la Sala Segona *pel darrere* van posar de manifest l'afinitat del jutge amb el PP i el control polític del Tribunal Suprem. Un tribunal al qual no s'arriba per oposicions, sinó per designació del Consejo General del Poder Judicial, els membres del qual són escollits pels partits polítics. No cal dir gaire més. La recent abstenció del magistrat del Tribunal Constitucional Cándido Conde Pumpido del procediment que ha d'estudiar els recursos

d'empres dels presos polítics condemnats pel Tribunal Suprem per unes declaracions seves l'any 2017 contra els presos i exiliats se suma a la del magistrat Antonio Narváez, també per unes declaracions que en comprometen la imparcialitat. I encara n'hi pot haver més. Sorpren la impunitat amb què han mostrat la seva animadversió, i més quan són coneixedors que el cas, tard o d'hora, arribaria a les seves mans. La politització de la justícia provoca que en moltes ocasions s'imparteixi ideologia en comptes de justícia. Una justícia que també condemna els nois d'Altsasu a 13 anys de presó per uns fets que es va acreditar que res tenien a veure amb terrorisme, i només a 9 anys el militar i guàrdia civil de *la manada*. Una justícia que condemna rapers per lletres antimonàrquiques censura portades com la dels Reis a la revista *El Jueves*, però es nega a investigar els negocis obscurs de la monarquia. Una justícia que permet que una membre d'un CDR sigui detinguda per una causa de terrorisme, rebel·lió i sedició per l'enviament d'un whatsapp que al final no acreditava res, segons la jutge que la va absoldre, i que ni tan sols investiga que un grup de militars parli de bombardejar la seu de l'ANC o d'afusellar milers de ciutadans.

Politització significa pèrdua d'independència. Ja sigui contra els independentistes, contra la llibertat d'expressió o contra els drets dels més vulnerables. És també perillosa quan tolera ideologies antidemocràtiques. Quan s'obeeix a uns interessos, es perd la independència judicial. L'any 2019, el Grup d'Estatuts contra la Corrupció del Consell d'Europa (GRECO) urgia Espanya a la revisió del nomenament dels òrgans judicials i advertia que les autoritats polítiques no havien d'intervenir en el procés judicial. Abans ja ho havia fet el Consell d'Europa. És imprescindible i urgent dotar el poder judicial de la màxima independència en l'exercici de les seves funcions i també en el nomenament i control dels seus membres. És clar que qui s'hauria d'encarregar de la reforma, la classe política, o ja li va bé o n'és incapaç. És aquella que defensa la qualitat democràtica d'Espanya afirmant que Carles Puigdemont gaudeix dels mateixos drets i llibertats que tothom, com va dir la ministra Gonzalez Laya a Estònia. No recorda que és lliure malgrat Espanya. Això explica el perquè dels mals endèmics de la justícia. Als grans partits polítics espanyols no els preocupa la reforma necessària de la justícia, només el seu control.

JESUS CONFIO EN TI

Mossèn Joan Prat

Enmig del poble

El diumenge es desperta amb un cel que amenaça tempesta. Les primeres gotes comencen a caure amb l'entrada del migdia, el moment en què els feligresos del barri del Poble Nou de Manresa es dirigeixen a la missa de la parròquia de Sant Josep. Quan arriben, deixen els paraigües a l'entrada i es disposen a passar una estona en aixopluc a la casa del Senyor. En asseure's als bancs de fusta, alguns repassen el cançoner i les pregàries, mentre els altres contemplen les parets d'un blanc immaculat i les imatges dels sants que vesteixen l'espai, com Santa Gemma Galgani, Sant Francesc Xavier o Santa Joana d'Arc. Quan el rellotge marca dos quarts d'una del migdia, apareix mossèn Joan Prat, vestit amb una túnica de tela blanca i una casulla del mateix color, amb el dibuix d'un pelicà brodat a la roba. Després de senyar-se, es disposa a començar la cerimònia. Fa vuit anys que aquest igualadí és el rector de la parròquia i, durant aquest temps, ha vetllat perquè l'espai litúrgic estigui ple de vida.

El mossèn es dirigeix als fidels amb un to amable. Ell fuig dels formalismes eclesiàstics i se centra en les persones que té al davant per transmetre el missatge religiós d'una manera clara i entenedora. Aquesta forma de concebre la professió la va aprendre a la parròquia de Nostra Senyora de la Soledat d'Igualada, de la mà de mossèn Joaquim Font, la persona que el va introduir en el camí de l'Església quan només era un adolescent. «Ell es preocupava de debò pel benestar de les persones. Hi conversava durant hores i, si calia, els anava a veure a l'hospital», recorda. Aquest mateix tarannà és el que ell ha adoptat com a rector. «Som una parròquia petita i de barri, i acabes tenint un tracte molt proper amb les persones. Presències els casaments, però també els funerals i, de mica en mica, formes part de la història de les famílies i et converteixes en un suport més en els moments difícils», afirma.

La seva família sempre el va animar en el desig de convertir-se en sacerdot. Després d'estudiar la carrera de Dret, va entrar la Facultat de Teologia de Catalunya. Un cop nomenat capellà l'any 2010, va fer una estada a Roma de tres anys per completar els estudis. Tres anys més tard, li van oferir l'oportunitat de convertir-se en el rector de la parròquia de Sant Josep, una feina que actualment combina amb l'atenció religiosa que ofereix a la presó de Lledoners i amb el càrrec d'exorcista de la diòcesi de Vic. Una responsabilitat que, segons confirma, té poc a veure amb la famosa pel·lícula que la població guarda en l'imaginari. «La feina de l'exorcista és ajudar a les persones que se senten perdudes i desorientades a encaminar-se cap a la pau interior. No es tracta de substituir els psicòlegs, sinó de mostrar els diferents senders que poden escollir, lluny dels paranys en què els humans podem caure», apunta.

El sacerdot considera que la fe ajuda moltes persones a recuperar l'esperança en els trams complicats de la vida. En aquest sentit, assegura que sovint «es ven una imatge de l'Església que no és la real, perquè solament s'enfoca els abusadors de poder». Al darrere de les notícies que enterboleixen la imatge del sacerdoti, també hi ha persones com ell que, igual que una formiga treballadora que construeix el seu cau, treballen per crear vincles amb les persones del seu entorn i ajudar-les en els moments difícils. Després de l'eucaristia, mossèn Joan baixa les escalinates de l'altar i travessa l'església fins a la porta de sortida. Un cop a fora, mira el cel, on comencen a aparèixer tonalitats blaves i roses, després de la tempesta. Es quedarà una bona estona a l'entrada per acomiadar-se de cadascun dels feligresos. En la seva forma d'actuar, la paraula *parròquia*, que procedeix del grec i significa *enmig del poble*, pren sentit.

La pandèmia ha tingut un fort impacte en l'activitat del sector serveis

El primer any de pandèmia ha generat un gran impacte en l'activitat econòmica de la nostra ciutat. El sector serveis ha patit especialment el canvi constant de mesures decretades per fer front a la propagació de la covid. Som conscients que cada tipologia de negoci dins del sector mereixeria un monogràfic, però en aquest reportatge fem un recull significatiu de les llums i ombres de la realitat que viu aquest sector a Manresa.

Marc Prat Puig

ls resultats de l'enquesta *Quin és l'impacte de la covid-19 sobre les empreses al tancament del 2020?*, publi-

cats per la Cambra de Comerç de Barcelona aquest mes de març, denoten que l'enduriment de les restriccions a partir del mes d'octubre, amb el decret del toc de queda, va afectar especialment el sector serveis de Catalunya en el darrer trimestre del 2020. En el cas de l'hostaleria, la facturació es va desplomar un 67,5%; en el comerç va baixar un 29,1%, i s'ha reduït un 35% en la resta de serveis. Segons la dimensió empresarial, aquesta contracció ha estat de gairebé el 40% entre les micro-empreses, el 35% per a les petites i el 32% per a les mitjanes i grans. Amb tot plegat, el sector serveis presenta un nivell d'activitat econòmica molt per sota del que tenia abans de la pan-

dèmia. Sobretot en tot allò relacionat amb els sectors de l'hostaleria, el comerç, l'oci i la cultura.

L'Ajuntament de Manresa ha impulsat un Pla local de Reconstrucció Social i Econòmica (manresa.cat/plarecons-

Tània Infante, UBIC:

«Hem de ser capaços de jugar al món online. Ja són moltes botigues que són multicanal, o que inclouen l'espai digital en els seus canals de comunicació»

trucció) per atenuar l'impacte de la pandèmia en tots els àmbits de la vida dels manresans. En el moment d'escriure aquest reportatge s'han destinat 5.227.955 euros en les mesures que el conformen, però, sorprenentment, no

tots els protagonistes d'aquest reportatge coneixien l'existència de les mesures d'aquest pla.

Comerç

El 14 de març de l'any 2020 serà recordat per la declaració de l'estat d'alarma del govern espanyol amb l'objectiu de fer front a l'emergència sanitària de la covid-19. Però les mesures que el van acompanyar han generat una crisi econòmica i social sense precedents. La por i la incertesa van activar l'instint de supervivència de la població. I, com a conseqüència, durant bona part del confinament, els comerços d'alimentació considerats essencials van resistir l'impacte de la pandèmia. Tània Infante, presidenta de la Unió de Botiguers i Comerciants de Manresa, destaca que la pandèmia «ha demostrat que el comerç de barri és essencial, fins i tot per un tema de supervivència i pel tracte humà. Durant el confinament van ser aquestes petites botigues les que van abastir la població que no

Prestatgeries buides en una gran superfície de Manresa durant el confinament.

es podia moure de casa per anar a les grans superfícies». Durant els primers mesos del confinament, la Carmen, propietària i única treballadora d'una carnisseria del barri de Valldaura, tenia el triple de clients respecte dels que hi anaven a comprar abans de l'estat d'alarma. Relata que es passava tot el dia a l'establiment, atenent els clients, preparant el gènere –botifarres, croquetes, mandonguilles...– i, fins i tot, portava el menjar a casa d'alguns clients de la tercera edat o que tenien dificultats. Però quan es va acabar el confinament, «les vendes van començar a baixar. I ara el negoci va fatal. Jo ja m'ho esperava: 'pan para hoy y hambre para mañana'». Creu que aquesta davallada de vendes s'ha produït a causa de la crisi econòmica generada per la covid, «els ERTO, els acomiadaments i els autònoms que ja no tenen feina. Ara hi ha molta gent que mira més pel preu que no pas per la qualitat del menjar».

A diferència de la carnisseria de la Carmen, quan va arribar la pandèmia i es van tancar les escoles i restaurants, MengemBages –projecte de la cooperativa Frescoop dins de la Xarxa

Gedi– va veure afectada la seva activitat, ja que no va poder donar servei a menjadors escolars i al restaurant que Frescoop té a l'Anoia. Però va veure incrementada exponencialment la venda a través del seu lloc web –l'únic canal amb el qual la cooperativa va començar ara fa deu anys. Carles Jódar, soci de treball de Gedi, explica que van haver de fer un replantejament per poder distribuir l'excedent que els productors produïen. «Vam muntar equips de treball per prevenir infeccions del coronavirus i, com que jo em vaig quedar sense la meua principal feina, que són les narracions del bàsquet, em vaig posar a repartir per a MengemBages. A diferència de la resta de supermercats, vam baixar el preu del transport perquè vam considerar que es tractava d'un servei bàsic, una necessitat». Durant els repartiments, van veure molta misèria i, malgrat els riscos, hi havia ocasions en les quals entraven a les cases, perquè trobaven persones de la tercera edat que vivien soles i necessitaven que els omplissin la nevera. També trobaven persones que passaven gana pel carrer, «especialment gent que vivia de l'economia submergida. Quan veien

que baixàvem de la furgoneta i que portàvem menjar, la gent ens demanava com podien aconseguir-lo. Llavors nosaltres vam començar a agafar telèfons de la gent i arran d'això vam entrar al grup de suport mutu de Valldaura, per repartir menjar a aquestes persones», diu. En paraules de Carles Jódar, aquesta realitat, juntament amb la necessitat de comptar amb vehicles més àgils i ecològics per fer el repartiment, els va despertar un somni, «poder donar feina a les persones que ens trobàvem demanant menjar» gràcies a Camàlics, una cooperativa de distribució a domicili amb els criteris de l'economia social i sostenible. «El negoci no podem dir que va malament però és molt difícil», ja que els preus de servei del sector són baixos. Pel que fa a MengemBages, tot i els contratemps, van aconseguir mantenir la facturació de l'any 2019.

Abans de l'estat d'alarma, la Carmen ja feia temps que notava un descens en les vendes. Va obrir la carnisseria fa poc més de quatre anys i aleshores hi treballaven tres persones, després van ser dues i ara fa temps que hi treballa ella sola. Creu que el descens de les vendes dels últims anys és causat pel canvi d'hàbits dels consumidors. «Ara són més còmodes. Abans la gent anava a la fruiteria, a la peixateria, a la carnisseria... I ara ho tens tot en un lloc. El problema és l'excés de grans superfícies. Tot i que és la gent la que tria on va a comprar». La carnisseria està en traspàs a Reempresa des de finals d'aquest febrer. La Carmen declara que ja no li surt a compte i vol «menys preocupacions i treballar per un altre a canvi d'una nòmina fixa». Segons Tània Infante, la tendència de comprar a les grans superfícies existeix, «és per això que els comerciants hem de fer la feina de promoure el nostre producte, la nostra marca, d'estar en els canals que hem d'estar i d'oferir una bona experiència de compra. El consumidor ha d'adonar-se del valor afegit que oferim: l'especialització i el tracte humà. I saber que comprar al comerç local retorna a la teua ciutat i comunitat». En aquest sentit, la Carmen creu que cada cop hi haurà menys petit comerç, «fins que en quedin ben pocs. Els carrers

La sabateria Focus va abaixar la persiana per últim cop aquest 31 de març. (Foto: Francesc Rubi)

estaran buits. El comerç dona vida als barris i, si no hi ha comerços i tothom se'n va a les grans superfícies, els barris seran zones dormitori».

Moda i complements

El comerç de moda i complements ha estat un dels més perjudicats per les mesures imposades a les celebracions grupals, sumades al toc de queda i el teletreball, i també per l'afectació de l'economia domèstica. La sabateria Focus del carrer Guimerà es va inaugurar el 31 de març de 1984 i el dia del seu trenta-setè aniversari va abaixar la persiana per últim cop. Paco Salvadó, propietari de la sabateria on des de ben jove havia donat un cop de mà a la família fins que a l'any 86, en tornar de la mili, s'hi va posar a treballar, especifica que abans de l'arribada de la covid les vendes ja eren fluïxes, però els darrers

dotze mesos «han sigut definitius. La por dels consumidors pot haver estat un condicionant. Però, en el nostre cas, si la gent no pot sortir ni fer celebracions, tampoc no compra roba ni sabates perquè no tenen motivació per fer-ho». Tot i així, considera que el principal problema ha estat un canvi d'època pel que fa al comerç, i la pandèmia simplement l'ha accelerat: «tot ha canviat molt, el comerç electrònic i les grans empreses, com Amazon i altres, han fet molt mal al petit comerç». Afegeix que també hi ha hagut un canvi d'hàbits, un canvi de prioritats: «abans la gent es vestia més, estrenava més. Al cap de poc d'inaugurar la botiga era la setmana del Ram, quan tothom tenia el costum d'estrenar roba, però ara la gent es gasta els diners amb altres coses. En aquella època començàvem les rebaixes a l'agost, i ara et passes mig

any fent rebaixes, i tens menys temps per vendre a preu normal. És més difícil guanyar-se la vida». El darrer any, al carrer Guimerà també han abaixat la persiana botigues de grans marques com Oysho o Women'secret.

Maite Fuenmayor va obrir Mima't Boutique, botiga de roba femenina de marques catalanes, fa vuit anys, i al cap de poc va començar a muntar el comerç electrònic, amb un mètode d'assaig i error, de forma autodidacta. Quan va començar el confinament, va anar molt malament, «però mica en mica es va anar activant la venda online perquè la vaig anar treballant», indica Fuenmayor. Tot i així, les restriccions suposaven una limitació constant: «abans feia molts casaments, tinc vestits per a núvies i dames d'honor, però amb el coronavirus molts

Josep Ferrer al menjador del Porta Ferro.

esdeveniment festius es van anul·lar. I amb els tancaments municipals i els tancaments de dissabtes les meves clientes de fora no podien venir a emprovar-se la roba». La botiga física de Mima't Boutique estava al passeig de Pere III, al costat del Forn d'en Pep, però la va haver de tancar a aquest febrer, ja que les despeses no eren sostenibles en el context actual.

La Maite volia continuar amb el comerç electrònic, però «havia de mantenir les clientes d'aquí. A més, vaig obrir la botiga perquè m'agrada el tracte amb les clientes i assessorar-les». Va decidir que la millor opció era fer un «entremig entre botiga online i botiga física», i va llogar un local en un segon pis del carrer Guimerà –a sobre del SG4– on té l'oficina i el *showroom*. Fuenmayor assegura haver optimitzat la seva feina: «Una botiga online requereix molta interacció amb les clientes. I ara agraeixo tenir l'oficina per treballar i no haver d'esperar a tancar la botiga al vespre per anar

a casa a fer totes les gestions online». Considera que tenir el local al carrer Guimerà és un gran avantatge, ja que és el carrer comercial per excel·lència. Però el preu del lloguer d'una planta baixa no el podia assumir, ja que és l'objectiu de les grans marques i «el petit comerç no hi podem competir». El negoci ja venia d'una temporada abans de la pandèmia: a la gent els condicions veure roba a 5 i 10 euros per tot arreu, el teu cap no acaba distingint per quin motiu una peça està a aquests preu i una altra a un preu més elevat». Ara el negoci factura un 40 o un 50% menys respecte de l'any pre-pandèmia, però les vendes online han augmentat substancialment.

No tot ha anat malament

En paraules d'Antoni Daura, propietari de la llibreria Parcir, «el nostre sector ha anat raonablement bé. El fet que la gent no s'hagi pogut moure gaire i hagi tingut més temps ha fet que els lectors hagin comprat més llibres». Així, tot i la caiguda de més del 40% de la factu-

ració durant el confinament i el fet que l'any passat el Sant Jordi no es va poder celebrar en condicions normals, Parcir va tancar l'any 2020 facturant un 10% menys que l'any 2019 i ha notat la tendència generalitzada de l'increment de vendes a través del comerç electrònic. Daura opina que l'administració ha gestionat les restriccions d'una manera excessivament estricta i generalista. «Els comerciants hem estat en contacte directe amb el públic i per tant més exposats. Ha passat molta gent per les botigues i realment no hem patit cap baixa generalitzada per malaltia. La qual cosa demostra que si es mantenen uns protocols de distància i d'higiene bàsics no hi ha tan perill».

Un altre dels sectors que ha aguantat millor l'impacte de la pandèmia són els comerços que venen electrodomèstics, productes tecnològics o mobles. El confinament i el teletreball han fet que la majoria de persones passin moltes més hores a casa i requereixin comoditats i equipaments

El restaurant Gretta Gogó, tancat temporalment des del passat 31 de gener.

que abans tan sols utilitzaven a la feina. Tal i com relata Ramon Bonvehí, propietari d'Ofimat, «en el darrer han any hem venut moltes impressores domèstiques i durant l'inici de la pandèmia hi va haver una demanda excepcional de webcams, fins al punt de trencar estocs. I pel que fa al mobiliari d'oficina, hem venut més cadires que mai, per treballar des de casa». Quan el març del 2020 es va decretar el confinament, els serveis informàtics van ser considerats essencials. Bonvehí explica que «tot i tenir els treballadors en ERTO, als matins tenia la botiga oberta i vam poder atendre les peticions dels clients que ens trucaven. Aleshores molta gent estava a casa, però havia de seguir treballant i no tothom estava preparat per treballar en remot. Nosaltres vam ajudar tant a particulars com a empreses a fer aquestes connexions i adaptar-se a la nova situació». El 2020 la facturació d'Ofimat es va reduir un 15% en relació a la de l'any anterior, i han passat de ser 9 treballadors a ser-ne 8.

Eugenia Rehm va crear la cafeteria Cupcake Manresa fa vuit anys. També preparava rebosteria i decoració per a casaments. El juny de l'any passat la va traspasar per centrar-se en el negoci dels casaments, però, arran de la pandèmia les cerimònies van disminuir notòriament i va haver de treure suc d'un altre servei: «Els esmorzars a domicili ja els fèiem des de feia sis anys, però no ho havíem potenciat per falta de temps. Arran del confinament i sobretot des del dia de la Mare de l'any passat, ha sigut un no parar». Des de fa un any, té un local al carrer de Puigterrà de Baix amb l'obrador i el showroom que gestiona ella sola. La seva parella fa el repartiment els caps de setmana.

La pandèmia i les restriccions de mobilitat han tingut un impacte molt positiu en el negoci. La facturació d'aquest últim any s'ha incrementat un 200%, tenint en compte que l'activitat principal són els casaments i n'hi ha hagut pocs. L'èxit del negoci també es basa en la ven-

da a través del lloc web, el telèfon, però sobretot, Instagram. Rehm ha percebut que, des que els seus esmorzars estan en auge, hi ha hagut moltes altres empreses que han pujat al carro dels esmorzars a domicili: «El que estem fent ara ha vingut per quedar-se. No serà amb tanta potència com ara amb les restriccions, però seguirà funcionant». L'any passat, quan tenia un casament, deixava de fer esmorzars el cap de setmana perquè tenia poques comandes. Però ara en ven tots els dies i només fa festa els dimarts, des de fa un mes. Fins llavors, no havia fet festa ni un sol dia. Rehm exposa que el dia que va vendre més esmorzars va ser aquest Sant Valentí. Uns 150, tants que en alguns casos no ha pogut oferir transport per la impossibilitat de fer aquesta quantitat d'entregues en una franja horària tan curta. «En aquests dies puntuals som sis o set persones repartint, sinó seria impossible».

Restauració

L'hostaleria i la restauració són un dels sectors que més ha vist afectada la seva

Tània Infante a la terrassa del Torrent-Cafè & Tapes.

activitat arran de les restriccions i mesures del Procicat. El restaurant Gretta Gogó va posar en pràctica un protocol per garantir la seguretat dels comensals i treballadors, que consistia a explicar les mesures a tots els comensals abans que entressin al local: s'havia d'entrar amb mascareta, se'ls prenia la temperatura i s'havien de desinfectar les mans, un cop asseguts es podien treure la mascareta, que es requeria de nou en cas d'aixecar-se. Però, tot i el protocol, el 15 d'octubre la restauració va haver de tornar a tancar per la segona onada. José Antonio Hernández, propietari del Gretta Gogó, no se sent amb el «suport de la classe política per la falta de rigor de les restriccions. Haurien d'haver posat tots els inspectors a controlar quins establiments complien i quins no. Els que complien poden seguir treballant i els que no tancats. Almenys no s'hauria parat l'economia culpabilitzant-nos a tots».

El 23 de novembre els restaurants van poder tornar a obrir, però el 18 de

desembre ja no podien oferir sopars al local. Aquesta circumstància va tenir un efecte molt negatiu en molts restaurants, ja que, tal i com explica Hernández, «els que només som restaurants vivim molt del servei de carta. El menú de migdia ajuda, però no per mantenir l'estructura del negoci. I aquells mesos només ens quedava el migdia del dissabte i diumenge amb servei de carta. Vam intentar-ho durant uns mesos i el 75 per cent dels diners de l'empresa van desaparèixer». El concepte del restaurant no era viable sense tenir el servei de nit. Així, el 31 de gener, Hernández va decidir tornar a l'ERTO fins que l'administració torni a permetre fer sopars, i aprofitar per invertir el temps a millorar el negoci: «Estem molt il·lusionats amb les millores que estem fent al restaurant, però també estem profundament decebuts amb la gestió de la pandèmia». La facturació de l'any 2020 va ser un 54 per cent inferior al 2019. Abans de l'arribada de la pandèmia, el restaurant estava format per

un equip de setze persones, ara són una dotzena, tots en EERTO.

El novembre del 2019, abans que el coronavirus ocupés titulars, Pep Ferrer, Anna Ferrer i Josep Ferrer *Xupi*, els tres socis del Toni's, van comprar el local del costat del bar –antic Tacu-Tacu– per obrir el Porta Ferro, un restaurant de cuina de proximitat conscient, amb opcions veganes i vegetarianes. El *Xupi* explica que la intenció inicial era inaugurar el restaurant el maig del 2020, «però ens van tancar a casa quan estàvem reformant el local. Ens hi vam tornar a posar molt acollonits: havíem d'anar pagant els paletes sense tenir ingressos». Com que es veien a venir que no podrien tornar a treballar en mesos, vam extreure «el que en un principi no haguéssim fet. La idea inicial era fer una reforma senzilla, però vam apostar fort per crear un local que quan s'obris tinguis un prestigi, que realment qui vingui vegi que hi ha un projecte atractiu. El que ningú comptava és que vindria la segona i la terce-

ra onada, i això no s'acaba. El que ens ha passat és desesperant».

Finalment, després de molta feina, van inaugurar el Porta Ferro el 28 de novembre i van iniciar el servei dos dies després: «Vam enganxar la primera setmana que ens deixaven obrir per fer sopars de vuit a deu. Vam començar restringits, però almenys teníem sopars. Però al cap de quatre dies ja només podíem fer menús de migdia», destaca el *Xupi*. El seu pare, Pep Ferrer, revela que si haguessin sabut tot el panorama de les restriccions no haurien fet una inversió tan gran a base de crèdits: «La majoria de les famílies s'han endeutat, i s'ha cremat tot el possible capital que tinguéssim per un moment donat cobrir una emergència. Se n'ha anat tot en orris. I ara queden deutes, queda sobreviure i queda somiar que ens deixin obrir a les nits, perquè en la majoria de bars i restaurants el 75 de la facturació es fa a les nits». Tot i que el restaurant ha començat amb força fent un mínim de 30 o 32 menús diaris, fins a arribar als 70, el *Xupi* remarca que «amb els menús no en tenim ni per pagar les despeses, ni per cobrir la gent que ja teníem contractada». Els socis han creat una SL per tenir la flexibilitat de passar cambres d'un local a l'altre. Entre Toni's i Porta Ferro hi ha una plantilla de 21 persones, de les quals 12 estan en ERTO a l'espera que s'aixequin les restriccions que condicionen el sector.

Turisme

La restricció, tant de la mobilitat, com de les pròpies limitacions d'activitats, ha causat, segons Silvia Gratacòs, presidenta de la Cambra de Comerç i Indústria de Manresa, que al Bages tota l'activitat turística s'hagi reduït amb tendència a zero. «Ha tingut una activitat del 5 al 10% del que havia tingut l'any 2019. Les visites a Manresa el darrer any, pràcticament no es comptabilitzen». Tània Infante, propietària de l'Hostal La Masia i el Torrent-Cafè & Tapes, ha notat l'efecte per partida doble: «El bar no l'hem obert fins ara, a l'abril, i només caps de setmana, ja que amb els horaris permesos no sortia a compte. I mentrestant hem hagut de cobrir les despeses dels

Laura Bataller defensant la proposició de suport al sector de les activitats d'ensenyament formatiu no reglat de Manresa i del Bages en el ple de l'Ajuntament del dia 18 de març. (Foto: Ajuntament de Manresa)

subministraments, lloguer, etc. Pel que fa l'hostal, ens ha afectat perquè ja no tenim pràcticament turisme i estem atenent només viatges per feina». Infante creu que, de la mateixa forma que en el cas del comerç, l'activitat en si és segura si es compleixen un mínim de mesures, ja que la majoria de pernoctacions i visites turístiques es fan en grups bombolla i la interacció amb altres persones és mínima. I afegeix que si s'han de sacrificar aquestes activitats segures per reduir la mobilitat, i per tant, pel bé comú, l'administració «hauria de compensar aquest sacrifici, millor del que ho ha fet fins ara». Tània Infante tem que la feina que s'ha fet promocionant el turisme a la ciutat amb l'horitzó de Manresa 2022 hagi estat en va, però espera que la situació es normalitzi amb una vacunació més ràpida. Amb les restriccions de mobilitat, el toc de queda i la impossibilitat d'oferir productes turístics, la reducció en l'ocupació mitjana de l'Hostal La Masia ha estat d'un 35% i ha arribat al 100% en els moments més durs.

Les agències de viatges viuen una situació dramàtica arran de les diferents restriccions que té cada país, més enllà

del fet que actualment la gran majoria de gent no fa viatges per oci. A Viatges Masanés van estar des del 14 de març fins al maig de 2020 treballant en les gestions de cancel·lació de viatges que els clients ja havien contractat de cara a l'estiu i Setmana Santa, i «aconseguint vols de tornada per a persones que havien quedat penjades», relata Pere Masanés, director de l'agència. A partir de maig van poder obrir, van organitzar viatges curts, excursions per Catalunya, i van contractar alguns bitllets d'avió, sobretot per a persones migrants que necessitaven moure's per motius personals. Segons Masanés, «ara mateix hi ha molt poca demanda, l'estiu passat hi va haver alguna venda vacacional quan encara es podia viatjar a Tanzània o Grècia, però actualment, són viatges per feina o per obligació, no per plaer. En aquest moment, la nostra feina és assessorar sobre tràmits, PCR i les quarantenes dels diferents països. Per agafar el ritme que teníem el 2019, passaran dos o tres anys. Personalment crec que aquesta Setmana Santa s'ha volgut salvar alguns sectors, però ja ho estem pagant ara. De vegades s'ha de prendre mesures que no són bones a curt termini,

La sala Stroika a l'avinguda dels Dolors. (Foto: Judit Soler)

Dani Castellano, Stroika:
«Nosaltres hem rebut ajudes, perquè, si no, no hi seríem. Però, seran suficients? I quant s'allargaran en el temps? No sabem si el negoci tirarà endavant o no».

però que a llarg termini són positives per a tothom».

Viatges Masanés ha facturat un 90% menys que el període pre pandèmia. Pere Massanés assegura que, si la situació actual s'allarga, «serà insostenible». Afegeix que han rebut ajudes de la Generalitat, però no arriben ni per pagar la Seguretat Social d'un mes: «Les ajudes que hem rebut no es poden comparar amb les dels altres països. És ridícul. Ens posen unes normes que

ens limiten totalment la feina. De les agències de viatges no se'n parla gaire i realment és un dels sectors més perjudicats. En canvi, a les grans agències sí que els han donat ajudes i crèdits del SEPI». Viatges Masanés té set treballadors, quatre dels quals estan en ERTO. Els que continuen treballant fan jornada reduïda i obren dues hores al matí i dues a la tarda, però sempre atents als telèfons per si hi ha alguna urgència.

Educació no reglada

L'ensenyament formatiu no reglat compta amb 6.000 empreses i més de 60.000 treballadors a Catalunya. En el primer any de pandèmia, el Procicat ha tancat aquests centres en tres ocasions. La preocupació del sector de la formació privada no reglada neix del fet que les empreses que en formen part no estan sota el paraigua de cap departament. I per aquest motiu, no hi ha cap conselleria que vetlli pel sector. Laura Bataller, directora de

l'Escola de Ballet Olga Roig, va defensar una proposta de suport al sector de les activitats d'ensenyament formatiu no reglat de Manresa i del Bages al ple de l'Ajuntament de Manresa del passat 18 de març, i tots els grups del ple van donar-hi suport. «Necessitem ajudes a nivell econòmic, perquè això no és sostenible. I per altra banda, requerim que els partits municipals traslladin la nostra realitat a la Generalitat. Nosaltres ara mateix no existim. Som un sector que no tenim departament, estem als llimbs. No tenim una subvenció pública, però donem un servei a la ciutat i a la comarca», detalla Bataller.

«A l'Escola de Ballet Olga Roig ens estem trobant amb molts alumnes amb estats anímics baixos, molta sensació de pèrdua, de no tenir la referència del seu dia a dia. Jo tenia alumnes que venien cada dia després del col·legi i ara potser venen dos cops a la setmana. I

Tràmit Pinos Assessors al carrer d'Aragó.

la gent que s'hi vol dedicar, els tallen les ales. L'activitat social, compartir el vessant artístic sempre et dona una mica més d'ales que una activitat obligatòria. És el que tu escullis. Si no hi fóssim no hi hauria una continuació cap a una professió que ha d'omplir els teatres i programes culturals». Bataller lamenta que el ritme de baixes ha estat molt dur i el negoci no és sostenible amb aquestes condicions. Han de treballar amb el 50% dels alumnes: sis alumnes a l'aula i quatre online, quan abans en podien tenir vint. I l'equip ha passat d'estar format per sis persones, a ser-ne dues. Van fer una revisió de les quotes en un primer moment, perquè la gent té la percepció que l'ensenyament online ha de tenir un cost més reduït, però «als professionals ens costa el triple de feina». Amb tot, el primer any de pandèmia la facturació ha caigut més del 50%.

La majoria de centres d'ensenyament formatiu no reglat estan passant per grans dificultats, sigui quina sigui la seva especialitat: música, dibuix, idiomes, esport... L'escola de circ La Crica es manté tancada a l'espera que les restriccions permetin més de sis persones

per grup, ja que amb grups reduïts l'activitat no es podria mantenir econòmicament. Paral·lelament, el 2020, El Sonall i Els Angelets, dues de les quatre llars d'infants privades de Manresa, van haver de tancar definitivament les portes per falta de suport econòmic.

Cultura i oci nocturn

El primer any de pandèmia ha estat dur per als cinemes Bages Centre. Jordi Padró, conseller delegat d'Espectacles Padró i Cabot SL, l'empresa que gestiona els cinemes Bages Centre, detalla que en la reobertura després del confinament el nombre d'espectadors era molt baix per la por al contagi. Al setembre i a l'octubre, les xifres van millorar, però després es va prohibir la venda de crispets i, el 30 d'octubre, el Prociat va tornar a tancar les sales. El 27 de novembre van obrir de nou, però després de Nadal va tornar el confinament municipal, el qual, segons explica Padró «ens deixa sense un 60 o un 70% dels nostres espectadors, ja que el nostre públic ha sigut sempre principalment del Bages i de les comarques limítrofes. El més fàcil hauria sigut tancar fins que el confiança hagués sigut més laxa i així hauríem estalviat

costos. Però érem del poc oci que hi havia a la ciutat i vam decidir mantenir-nos oberts».

Durant el primer any de pandèmia, la facturació ha estat inferior al 50% respecte de l'època pre-pandèmica. La seva facturació depèn de les estrenes de la cartellera, i el 2020 va ser un any amb poques novetats taquilleres. Les productores procuren maximitzar el benefici de les seves produccions; és per això que «prefereixen estrenar pel·lícules quan no hi hagi tantes limitacions a les sales. Però nosaltres també demanem que ens ajudin, potser no els demanem grans *blockbusters*, però que estrenin algunes de les cintes importants de perfil més baix. Perquè si es queden sense sales també els repercutirà». Assenyala que el nou film de James Bond, per exemple, «ha canviat tres o quatre vegades de data. Hi ha un calaix molt extens de pel·lícules importants pendents de sortir a cartellera». Aquest fet va generar una circumstància que no s'havia donat mai en la història del cinema a Manresa: la primera setmana de febrer no es van estrenar pel·lícules. Una de les conseqüències del confinament va ser l'auge

Oficines centrals d'IM2 The Group, a la carretera de Cardona.

de les subscripcions a plataformes de servei de vídeo sota demanda. Padró creu que el cinema i les plataformes són compatibles, ja que «la gent continua tenint ganes de viure l'experiència social d'anar al cinema. I això està demostrat perquè quan s'ha estrenat una pel·lícula important, com *Godzilla vs. Kong*, l'acollida del públic ha sigut una barbaritat». L'afectació de les mesures sanitàries ha comportat que «el 70% de la plantilla està treballant, però amb reducció de jornada per EERTO, ja que el toc de queda ens ha afectat i fem menys sessions».

La sala Stroika fa més d'un any que no pot desenvolupar la seva activitat habitual. Durant tres setmanes es va rebatejar com a Pla B, un restaurant musical amb concert mentre es feia el vermut, però Dani Castellano, director de la sala i de la Casa de la Música de Manresa, diu que ara ho descarten: «En aquest país tenim la idiosincràsia que les sales de concerts depenen de l'explotació com a discoteca i no de com programi o no programi». Durant el confinament s'han fet diverses programacions per sales i amb el suport de les administracions, però Castellano assegura que «no ha estat suficient per reactivar el sector, perquè

si no pots produir l'altra activitat, no és viable. Ara no podem obrir la barra, que és la base que ens permetia pagar els costos dels concerts».

Durant el confinament, la Casa de la Música va fer tot el possible per a la recuperació del sector. Van generar una sèrie de continguts i van passar gran part del programa de treball a la xarxa. Fins i tot van crear un model de concert que, essencialment, era un *meet and greet* de fans a través de la xarxa amb els artistes, de forma que poguessin cobrar i «ajudar-los a mantenir activa la base de fans». També van organitzar el Vibra Festival, que va ser un dels primers festivals que van néixer durant la pandèmia. La Casa de la Música no es mou per la facturació, és un projecte social. «El nostre objectiu principal ha estat que l'activitat musical no pari, i sí que hem necessitat temps d'adaptació i prova-error, però la veritat és que estem contents». Els seus programes de creació no s'han vist gaire perjudicats per la pandèmia. Pel que fa a la formació, el Dani diu que han arribat a més gent via online, «però en el cas de l'exhibició és evident que hem tingut moltíssimes dificultats». Per a nosaltres, a nivell personal, el que ens ha

portat a Stroika és la sala de concerts i no la discoteca, és el que ens motiva. La plantilla de la Casa de la Música continua intacta (cinc treballadors) i a Stroika hi ha divuit persones en EERTO. La sala dona feina a moltes persones més, però algunes han buscat una alternativa, hi ha personal subcontractat, autònoms... En total, quan tot està en ple funcionament són unes 34 persones en rotació. «Nosaltres hem rebut ajudes, perquè, si no, no hi seríem, però, seran suficients? I quant s'allargaran en el temps? No sabem si el negoci tirarà endavant o no. Quan la caixa es buidi... Nosaltres, indefinidament, no aguantarem», emfatitza Castellano.

Quan va irrompre l'estat d'alarma, el Sielu estava passant per un bon moment, pocs mesos després que a la gestió de Jordi Cortès, propietari, s'hi sumessin Vicky García, de la Vermuteria Santa Rita; Anna Solsona, de l'Espai Rubiralta; i Josep Ferrer *Xupi*, del Toni's i el Porta Ferro. Però ara la situació és molt adversa. El Sielu s'havia mantingut obert, adaptat a les mesures de cada fase i de cada tram, però després de les restriccions del sector abans de Nadal, el *Xupi* declara que «hem desistit i ho tenim congelat. Els dos cops que vam obrir hi vam perdre calers, tot i tenir l'aforament màxim permès. És un procés que desgasta. Tenim coses pensades i anem fent pluja d'idees. Però realment fins que no ens deixin una mica més de marge no ho farem. Ara mateix, les energies dels socis que gestionem El Sielu les dediquem als nostres negocis particulars. Prou feina tenim per perdre diners a una altra banda». Abans de la pandèmia, al Sielu hi havia més de 14 persones treballant, però amb contractes en què només treballaven els caps de setmana, de poques hores. Ara la meitat dels treballadors han agafat altres feines i l'altra meitat segueix en EERTO, «amb ganes de tornar».

Assessories

Aquesta any hi ha hagut molta activitat a les assessories i gestories per l'impacte de la crisi econòmica. «La problemàtica que ha generat ha suposat un increment en la nostra feina per la tramitació dels diferents ajuts (Ge-

El gimnàs DiRGimbe ha patit tres tancaments durant el primer any de pandèmia. (Foto: Judit Soler)

neralitat, Estat) i dels ERTA, i per la dificultat econòmica que han patit els nostres clients», explica Roser Aguilera, sòcia de Tramit Pinos Assessors SL. Detalla el fet que la tendència dels serveis realitzats per l'assessoria durant el primer any de pandèmia ha estat semblant als que fan habitualment, però amb l'afegit de «moltes consultes i assessorament derivats de les dificultats econòmiques dels autònoms, societats i treballadors afectats pels ERTA, amb el greuge del mal funcionament d'algunes administracions que ho han dificultat tot encara més. Això ha provocat que alguns tràmits que les persones i empreses podien fer directament a les administracions no hagin estat possibles i hagin necessitat la nostra intervenció».

Per fer front a la nova realitat laboral, Joan Camp, soci de Tramit Pinos Assessors SL, comenta que s'han rein-

ventat «per poder atendre els clients a distància i millorar a nivell informàtic i de comunicacions per poder teletreballar sense problemes». La demanda d'assegurances s'ha incrementat, especialment en el cas de la contractació per part de particulars de productes relacionats amb la salut. Camps també destaca «un increment en les sol·licituds d'informació sobre productes relacionats amb la ciberseguretat», a causa especialment de l'auge del teletreball. Tot i que ha baixat la demanda d'alguns serveis, com els derivats de la constitució de societats, la facturació global de Tramit Pinos durant l'any passat s'ha incrementat aproximadament un 5% respecte la del 2019 i s'ha pogut mantenir la plantilla completa de dotze persones empleades i tres socis. Joan Camps comenta la pressió que han rebut d'alguns clients «per la negociació i rebaixa de les primes, però cal dir que tampoc no s'ha pro-

duït un increment important dels impagaments».

Per saber-ne més

En aquest reportatge també hem parlat amb el gimnàs DiRGimbe, que ens ha explicat com van reinventar-se en cada tancament per poder oferir classes a distància. La doctora Rosa Leiva Oliva, especialista en cirurgia plàstica reparadora i estètica, ens ha explicat el canvi de tendències pel que fa a les operacions de cirurgia estètica durant la pandèmia. L'empresa IM2 The Group ens ha parlat dels riscos laborals en època de covid-19, de la formació online i de la captació de talent per teletreballar. I finalment, l'agència immobiliària Bonavista Gestió ens ha remarcat com ha canviat la demanda dels usuaris a l'hora de trobar habitatge en l'actual context de pandèmia. Podreu llegir les seves experiències en la versió online del reportatge a elpou.cat, a partir de finals de maig.

*Joieria i
Relotgeria*

BELLORRÍ

Reparació i restauració
de joies i rellotges

C/ Saclosa, 40
Tel./Fax 93 872 61 07
08242 MANRESA

Adnan Almoussa

Síria

Marta Cárdenas

«D'ençà que vaig començar a mirar la vida amb ulls positius, soc feliç de viure en aquesta ciutat»

Vaig néixer a Síria, on vaig viure i créixer amb els pares i germans. Vaig ser-hi fins als catorze anys. Estudiava el que equival a tercer d'ESO i no parava gaire per casa. La ciutat on vivia es dividia en dues parts i les separava un riu. Em veia obligat

a travessar-lo per poder anar a comprar menjar. La mare aquell dia em va demanar que anés a comprar pa. El soroll de les manifestacions contra els militars em va fer por i em vaig amagar. Vaig esperar hores fins a sentir el carrer totalment en silenci. Vaig agafar la bicicleta per tornar a casa i em vaig desplomar. Un franc tirador m'havia disparat. Hi sentia, hi veia, però no em podia moure, alguna cosa no anava bé. Al cap de cinc dies vaig despertar-me a l'hospital, no podia moure'm. Necessitava recuperar-me fora de Síria. Vam anar fins a la frontera amb el Líban. Vaig travessar-la en braços d'uns coneguts, el cotxe no podia creuar la frontera, però per fi em sentia sa i estalvi. Allà vaig estar un any i mig a l'hospital, en companyia de la meua àvia. Per recuperar-me vaig començar a practicar esport, em feia sortir dels malsons i deixava de pensar que no podria caminar mai més. Al Líban vaig decidir apuntar-me a la meua primera Marató; 10 quilòmetres i sense entrenar, vaig quedar en tercera posició. La corresponental de TV3 al Líban, Txell Feixas, va conèixer la meua història, em va entrevistar i es va emetre a Catalunya.

Poc després de la meua primera cursa vaig rebre una trucada del Parlament de Catalunya. Raül Romeva, en aquell moment conseller d'Afers Exteriors, em proposava venir a la marató de Barcelona. Primer vaig riure, no tenia ni passaport ni papers ni diners per viatjar. Però van prometre'm aconseguir-m'ho tot. Em van donar els documents rapidíssim, estaven passant moltes coses en poc temps, jo no entenia res. La marató era en 15 dies i l'avió l'endemà. Vaig arribar amb el meu pare (jo tenia sols 19 anys i necessitava un acompanyant). A Barcelona vaig passar 3 dies preparant entrevistes i 3 més preparant la marató: ningú m'havia avisat que eren 42 km, com a molt n'havia fet 17. Vaig necessitar ajuda a

partir del km 20. Després de l'experiència tocava tornar al Líban. Em van donar la paraula que tornarien a buscar-me i vaig decidir creure-hi. Vaig esperar 5 mesos fins a tornar a tenir notícies de Catalunya. El Raül em va visitar a casa i em van oferir buscar pis a Barcelona. L'11 de setembre va ser la meua arribada altre cop a Catalunya. Aquell dia vaig reviure aglomeracions, policia, manifestacions; no volia quedar-me aquí. Vaig fer 23 hores de bus per arribar a Groningen, una petita ciutat d'Holanda que em va allunyar de tot el caos. Vaig viure-hi sis mesos, fins que vaig haver de tornar a Barcelona i seguidament a Manresa, a la fundació Germà Tomàs Canet. Van dir-me que Manresa era una ciutat plana, vaig estar quasi un mes sortint de l'habitació només per menjar. No era còmode, per la meua situació, viure en el punt més alt de la ciutat. Vaig començar coneixent gent gràcies als cursos de català del CNL Montserrat i del programa de voluntariat per la llengua del centre, on tinc un tutor que m'ajuda cada setmana. Ara m'agrada el centre de la ciutat, el riu. Vaig a fer esport al parc de l'Agulla, formo part d'un equip de bàsquet i entreno amb l'equip de rugby. D'ençà que vaig començar a mirar la vida amb ulls positius, soc feliç de viure en aquesta ciutat. Puc explicar i recordar la meua història, el meu passat. La vida m'ha pres moltes coses, però me n'ha donat moltes altres. Ara prefereixo pensar en el futur.

Feliç Sant Jordi,
montepio es mou
amb la cultura

23 D'ABRIL, SANT JORDI

montepio.cat

MARCS MIRALLS OBRA GRAFICA PINTURES LAMINATS DECORACIÓ

Mel. 13 - 08241 MANRESA. Tel. 93 872 65 58
Fax. 93 872 85 93 eltallerscp@gmail.com

LABORATORI
D'ANÀLISIS
CLÍNIQUES
ANTONI
NOGUERAS

Mossèn Jacint Verdaguer, 40
Tel. 93 873 34 47 - Manresa

L'exposició 'Quan parles fas màgia' a Manresa

L'exposició de la nova campanya del Voluntariat per la llengua (VxL) «Quan parles fas màgia» es podrà visitar a la Biblioteca del Casino, del 4 al 15 de maig, i a la Biblioteca Ateneu les Bases, del 18 de maig al 5 de juny.

L'exposició, creada per la Direcció General de Política Lingüística, forma part d'una campanya del VxL que vol animar les persones a afegir-se a aquest programa d'enriquiment lingüístic, cultural i personal que no ha parat de créixer des de la seva creació, el 2003. I ho vol fer a partir de la metàfora de la màgia. «Quan parles fas màgia» focalitza l'atenció en un aspecte clau del programa: la capacitat per fer créixer el català a través de la conversa i transformar la vida de les persones que hi participen a partir de la llengua.

A part de l'exposició, la campanya inclou diverses accions amb l'objectiu de donar a conèixer el VxL i de promoure'n la participació. S'han creat espots televisius i falques de ràdio protagonitzats per persones participants de les parelles lingüístiques. Més recentment s'han creat una sèrie de ví-

deos per estimular la conversa en llengua catalana. Es tracta d'un nou material de suport adreçat a les parelles lingüístiques, a l'alumnat del Consorci per a la Normalització Lingüística i a totes les persones aprenentes de català que el vulguin practicar.

El programa del VxL és obert tot l'any. Totes aquelles persones que s'hi vulguin apuntar, com a voluntàries o com a aprenentes, ho poden fer a través del correu electrònic mtroig@cpnl.cat o del telèfon 634757868.

L'exposició a la Biblioteca del Casino es podrà visitar de dimarts a divendres, de 10 a 20 h, i dilluns de 16 a 20 h. Els dissabtes, d'11 a 19 h.

L'exposició a la Biblioteca Ateneu les Bases es podrà visitar de dilluns a divendres, de 15.30 a 20.30 h, i dimarts i dijous de 10.30 a 13.30h. Els dissabtes, de 10 a 14 h.

porquetprat
RÈTOLS

• PANCARTES PUBLICITÀRIES • VINILS ADHESIUS • IMPRESSIÓ GRAN FORMAT • RETOLACIÓ VEHICLES

Jorhetes 40-42 · 08241 Manresa · T 93 876 84 58 · retolo@porquetprat.cat

FIBRACAT

Internet · fix · mòbil · televisió · futbol

POSSIBLEMENT EL MILLOR INTERNET DEL MÓN

www.fibracat.cat 1711

LES TAPES DEL POU

El Pou, però d'etiqueta

Comandes al tel. 93 872 50 18
o a elpou@elpou.cat

La ventilació és clau per combatre la covid

Josep M. Macià Roldan,
gerent i secretari tècnic del Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa

a passat més d'un any d'ençà que estem tots trasbalsats per la presència del virus. Una pandèmia que ha superat els dos milions de morts a tot el món i els 90 milions d'infectats. Les vies de contagi reconegudes són per contacte directe o contac-

te estret amb persones infectades a través de bioaerosols: partícules transportades per l'aire, constituïdes per components vius o molècules grans que han estat alliberades per un ésser viu. En el cas de les persones, les portem a dins, les exhalem i les pot inhalar una altra persona; és quan es produeix la contaminació. Els bioaerosols poder tenir forma d'aerosols o de gotícules, o d'ambdues. Els aerosols són partícules inferiors a 100 micres de diàmetre que exhalem fàcilment perquè queden suspeses a l'aire durant minuts i poden desplaçar-se fins a quilòmetres de distància.

Les gotícules són partícules habitualment superiors a 300 micres de diàmetre que expulsem en parlar, estossegar, esternudar... i que vencen la resistència a l'aire i cauen al terra en segons. El seu principal perill serà si entren en contacte amb els ulls, la boca o el nas d'altres persones i provoquen el contagi. Per cada gotícula alliberem al voltant de 1.200 aerosols, i si al principi de la pandèmia vam parlar de transmissions indirectes a través d'objectes, o superfícies contaminades per aquestes gotícules ara no hi ha evidències d'aquests contagis i si a través dels aerosols, segons l'estudi del Ministeri de Ciència i Innovació d'Espanya, l'octubre de 2020. Per tant, és important que centrem esforços en la transmissió per l'aire de les partícules o aerosols i en el temps que poden estar en una mateixa estança sense renovació de l'aire. Amb un esternut, els aerosols poden arribar fins als sis metres de distància en cinc segons, si no portem mascareta o esternudem amb la mascareta treta o mal posada. Per tot això, és clau la ventilació del local on ens trobem, que elimini aquests aerosols o els renovi per aire net, abans que puguin actuar si estan infectats.

Els espais tancats multiplicaran exponencialment el risc de contagi. Per aquest motiu, també des del Govern, s'han emès diferents documents amb recomanacions sobre l'ús

de les instal·lacions de climatització i de renovació de l'aire dels espais tancats. Quant hem de ventilar? Es recomana entre 8 i 12,5 l/segon per persona, en funció de si ens trobem en un local comercial molt gran, per exemple, o bé en una aula d'una escola o oficina. Si sospitem que la nostra ventilació mecànica pot ser insuficient, o simplement no en disposem (habitatges, oficines...), caldrà que hi ajudem obrint les finestres periòdicament o amb ventilacions directes a l'exterior. Aleshores podem calcular la qualitat de l'aire interior que tenim amb una simple mesura de CO₂. El nostre Col·legi disposa d'un senzill mesurador a la vostra disposició. El Codi Tècnic de l'Edificació fa quatre classificacions de la qualitat del aire interior (IDA):

IDA 1: màx. 350 ppm de CO₂, aire d'òptima qualitat per a hospitals, clíniques, laboratoris, i guarderies...

IDA 2: màx. 500 ppm de CO₂, aire de bona qualitat, per a oficines, residències, biblioteques, museus, aules, piscines...

IDA 3: màx. 800 ppm de CO₂, aire de qualitat mitjana, per a edificis comercials, cinemes, teatres, sales d'actes,...

IDA 4: màx. 1.200 ppm de CO₂, aire de baixa qualitat, no recomanable per a la presència habitual de persones.

Caldria implantar una sistemàtica de ventilació periòdica (ex. en iniciar l'activitat a l'estança durant 15 minuts, i cada 2 hores), i mesurar si amb aquesta sistemàtica els valors de CO₂ que mantenim durant tot el període són els òptims per al nostre emplaçament. En aquest moments doncs, aquesta activitat de *ventilar* s'ha convertit en una mesura preventiva cabdal, sense oblidar la resta de mesures indicades pels diferents organismes oficials: distàncies, separacions, higiene, no cridar, no compartir... i l'ús de l'adequada mascareta (no casolana) ja esmentada!

La 'peanut butter' als supermercats de Manresa!

Blanca Soler

Coneixem la crema de cacauet perquè hem vist desenes de pel·lícules en què la *peanut butter* és l'estrella dels esmorzars a les cuines americanes. Una crema de textura espessa, que els ianquis anomenen mantega de cacauet. L'escampen amb un ganivet sobre les llesques de pa amb un toc de melmelada de maduixa o bé se la mengen a cullerades.

Les marques americanes més conegudes són Skippy i JIF, però la globalització ha fet que aquesta crema s'allotgi a les prestatgeries dels nostres supermercats. Si abans només la trobàvem a hipermercats com El Corte Inglés o Carrefour, ara, cadenes de supermercats catalanes com Bonpreu o Bonàrea ja la tenen disponible per vendre als clients.

El cacauet és originari de Sud-Amèrica, però es conrea en llocs càlids de tot el món. Fins fa poc, se'n cultivaven a l'Horta de València, però l'expansió urbanística n'ha limitat la plantació. Un

cop recollit el cacauet en l'estat òptim de maduració, ens el podem menjar sencer, fer-ne una extracció d'oli, cremós o en forma de mantega i també altres derivats.

La mantega s'elabora a base de cacauets molts, fins que queda una pasta fina. Algunes marques no trituren el cacauet del tot perquè tingui un toc més *crunchy*. D'altres afegeixen sal o sucre per modificar-ne el gust i atraure més el paladar del consumidor.

Els cacauets són rics en potassi, fòsfor i vitamines del grup B i E. Com que tenen un índex glucèmic baix, són ideals per a persones diabètiques

El cacauet és un llegum, com els cigrons o les mongetes. Tendim a classificar-lo dins la categoria de la fruita seca, però el seu valor energètic és més baix: 544 calories i 43 grams de greix insaturat per cada 100 grams. En canvi, les nous, una fruita seca sense dis-

cussió, aporten: 607 calories i 54 grams de greix insaturat per cada 100 grams. Els cacauets són rics en potassi, fòsfor i vitamines del grup B i E. Com que tenen un índex glucèmic baix són ideals per a persones diabètiques.

La pasta de cacauet es va començar a vendre el 1890 com a substitut proteic per a persones sense dents. Cinc anys més tard, els germans Kellogg van patentar el procés per fer mantega de cacauet, tot i que utilitzaven cacauets fets al vapor, no torrats.

Ara, podem adoptar la crema de cacauet com a font de proteïna vegetal per reduir el consum d'embotits que farceixen els entrepans. L'ideal seria escollir una mantega de qualitat, elaborada amb cacauets 100% naturals per no perdre'n les propietats. A més, hauria de ser sense additius, sense sal ni sucres afegits.

L'ordre en què apareixen els aliments escrits al llom de l'envàs ens diu quin és l'ingredient principal del producte. Per això, és primordial llegir l'etiqueta abans de comprar-lo.

Vine a estudiar al Catà!

Dissabte 8 de maig, de 10 a 13h.

JORNADA DE PORTES OBERTES DE BATXILLERAT I CICLES FORMATIUS

- BATXILLERATS (Grups reduïts)

HUMANÍSTIC, SOCIAL, TECNOLÒGIC I CIENTÍFIC

- CICLES FORMATIUS DE GRAU MITJÀ

CURES AUXILIARS D'INFERMERIA

ATENCIÓ A PERSONES EN SITUACIÓ DE DEPENDÈNCIA

ACTIVITATS COMERCIALS (Dual)

ESTÈTICA I BELLESA

PERRUQUERIA I COSMÈTICA CAPIL·LAR

FUSTERIA I MOBLE

FEP TÈXTIL, MODA DIGITAL I NOVES TECNOLOGIES (Dual)

FARMÀCIA I PARAFARMÀCIA (Nou)

-CICLES FORMATIUS DE GRAU SUPERIOR

LABORATORI CLÍNIC I BIOMÈDIC

GESTIÓ DE VENDES I ESPAIS COMERCIALS

ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL I TURÍSTICA

INTEGRACIÓ SOCIAL (Dual)

EDUCACIÓ INFANTIL (Dual)

DISSENY I MOBLAMENT (Dual)

ESTILISME I DIRECCIÓ DE PERRUQUERIA (Nou i Dual)

- PROGRAMES DE FORMACIÓ I INSERCIÓ (PFI)

AUXILIAR DE FUSTERIA I INSTAL·LACIÓ DE MOBLES

INSTITUT GUILLEM CATÀ

c. de Rosa Sensat, 6-8 / 08243 - MANRESA

Tel. 93 877 37 05

<https://www.guillemcata.cat>

Xerrades virtuals del 3 al 6 de maig
Aprenem i eduquem al teu costat!

Curs 2021/22 - Segueix-nos a:

El Montcau

Josep M. Mata-Perelló / Josep Girabal Guitart
(Geoparc Mundial UNESCO de la Catalunya Central)

uan els habitants del Bages volem anar a muntanya solem viatjar cap al nord. No pensem que al sud tenim una zona muntanyosa de gran interès com és el Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, i hi hauríem d'anar més sovint. Des de la

Catalunya Central el referent visual més destacat del parc és el Montcau, un cim rocós de silueta molt característica, amb vessants arrodonits i acabat en punxa. És la segona muntanya del massís, amb 1.056,7 metres sobre el mar. La més alta és la Mola (1.103,25 m), coronada pel monestir de Sant Llorenç del Munt. El Montcau es troba a cavall entre els municipis de Sant Llorenç Savall (Vallès Occidental) i Mura (Bages), i la partió coincideix amb la de les conques hidrogràfiques del Llobregat i el Besòs. És un cim assequible i popular, i un gran mirador de la Catalunya Central fins al Pirineu.

L'origen d'aquest cim i de tot el massís el trobem al període Eocè, quan la distribució de terres i mars era molt diferent de l'actual: on ara hi ha la Catalunya Central era mar, mentre que el Vallès, la costa actual i mar endins era una zona muntanyosa d'on baixaven rius de fort pendent i règim torrencial que dipositaven grava, sorra i argila a la desembocadura formant el que s'anomenen *ventalls costaners*, una mena de deltes pedregoses el principal dels quals el veiem ara transformat en el massís de Sant Llorenç. A pocs quilòmetres desembocava un riu semblant que acabaria formant la muntanya de Montserrat. Amb el temps les graves es van consolidar convertint-se en conglomerats, les sorres en gresos i les argiles en margues. Més tard l'antic delta es va elevar lentament alhora que s'enfonsaven les muntanyes del sud formant la depressió prelitoral Vallès-Penedès. Els conglomerats del Montcau

estan formats per còdols de roques diverses: granits, quars, esquistos, gresos, calcàries... barrejats amb sorra i argila, i tot plegat consolidat per carbonat de calci que actua com a ciment natural. Sorpren la mida considerable d'alguns còdols que trobem ben a prop del cim. L'energia de l'aigua que els va arrossegar des de les antigues muntanyes havia de ser considerable. Aparentment aquests conglomerats s'assemblen als de Montserrat, però la naturalesa dels còdols montserratins és molt diferent, amb predomini dels calcaris. Com en tots els relleus, l'erosió ha tingut i té un paper fonamental en la història geològica del Montcau i els factors més importants són l'aigua de pluja, l'escorrentiu superficial i les aigües subterrànies, formadores de les nombroses coves i avencs de la zona, com la popular Cova Simanya (del llatí *sima magna*, cova gran). En comparació amb Montserrat, la roca del massís de Sant Llorenç està poc fracturada i forma masses extenses sense diàclasis per on pugui circular l'aigua, de manera que en lloc de les agulles montserratines aquí tenim grans masses de roca de formes arrodonides que quan s'intercalen amb nivells de gresos i margues fàcils d'erosionar prenen formes que recorden els sacsons d'una persona grassa.

Nom del paratge: Montcau. **Situació:** La via d'accés habitual és la carretera BV-1221, que uneix Navarres i Terrassa pel coll d'Estenall, on hi ha un centre d'informació, aparcaments i el camí més fàcil per pujar al cim. **Situació geològica:** Forma part de la Depressió de l'Ebre, tot i que geogràficament s'inclou en les Serralades Prelitorals. **Importància geològica:** El ventall al·luvial de Sant Llorenç va assolir una gran extensió i va condicionar la història geològica de bona part del Bages. **Procedència del nom.** En textos antics s'anomena en llatí *Mons Calvus*, o sigui Muntanya Calba o Mont Calb, nom ben justificat pel predomini de la roca nua. **Materials geològics:** Els relleus més visibles estan formats per conglomerats, però també abunden els gresos i lutites. **Edat de la formació:** Eocè superior, entre uns 35 i 40 milions d'anys. **Curiositats:** L'any 2019, el darrer sense covid-19, van pujar al Montcau prop de 40.000 persones. El cim de la Mola és encara més visitat i n'hi van pujar 167.000.

Renaturalització (II)

Ignasi Cebrian

Diem en el darrer escrit de *Natura urbana* que era difícil renaturalitzar un ecosistema tal com era primigèniament abans de la petjada humana. Una de les raons és l'emergència climàtica que ens porta a la incertesa d'esbrinar com

seran els nous ecosistemes restaurats adaptats a temperatures més altes i menys aigua.

Cal afegir-hi un altre factor: el de la pèrdua de biodiversitat general. Les causes de la pèrdua de diversitat són prou evidents. La destrucció, la fragmentació, la degradació i la contaminació d'hàbitats i les espècies invasores. I les solucions són ben clares. Construcció, millora i descontaminació d'hàbitats i reintroducció d'espècies autòctones foragitant les invasores. Els humans som la plaga que hi ha al darrere.

Si ens hi poséssim podríem revertir aquesta pèrdua. Hauríem de transformar moltes activitats humanes. Sabem que la natura, si la deixem tranquil·la, es refà. En temps de confinament es va veure amb evidència senzilla que si aturàvem el sistema econòmic la natura es revifava. Per tant, el problema és el sistema econòmic. Canviant-lo per un sistema que no impliqui estar quiets i tancats, és clar, podem revertir la situació de pèrdua. Cal reconvertir totes les activitats humanes sense que repercuteixin sobre la natura.

L'opulència, l'egoisme, la mesquinesa, l'individualisme, l'afany, l'avarícia, l'interès exclusiu personalista, el paternalisme, l'estupidesa, les pors... tot englobat sota el paraigua del capitalisme ens condueix cap a la destrucció dels nostres hàbitats, ecosistemes, i de les espècies biològiques que hi viuen. Pocs invents i troballes científicotecnològiques ens trauran del pou, malgrat que algunes hi poden ajudar. No ens en trauran si no sabem quins han de ser els nostres comportaments com a espècie per tractar amb delicadesa i subtilitat la natura.

La clau de l'inici de la solució, per tant, és humana. En la societat moderna actual encara no sabem com comportar-nos entre nosaltres, tractem els veïns com a desconeguts, i menys com comportar-nos davant de la natura per no destrossar-la. Ens pensem que la Terra és molt gran i que

Hàbitats transformats del Poal

podem fer-hi de tot. Doncs no, és finita i no totes les activitats hi tenen cabuda. Hi ha pensadors que ho repeteixen des de fa temps i pocs fem cas a aquestes crides. Com diu el poeta «Potser el secret és que no hi ha secret/ i aquest camí l'hem fet tantes vegades/ que ja ningú no se'n sorprèn; potser/ caldria que trenquéssim la rutina/ fent algun gest desmesurat, alguna/ sublimitat que capgirés la història».

«Els experiments farmacològics amb animals són inevitables quan s'ha de donar una resposta a una malaltia»

CORAL SANFELIU PUJOL

Jordi Sardans
Fotos: Isidre Casals

Investigadora científica. Treballa a l'Institut d'Investigacions Biomèdiques de Barcelona (IIBB) del CSIC i també a l'Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi Sunyer (IDIBAPS). Adscrita al programa de postgrau de la Universitat de Barcelona, participa en diversos consorcis científics.

Quins records tens dels anys d'estudiant a l'Acadèmia de Balma i a l'institut Lluís de Peguera?

—Quan vivia a la carretera de Cardona, mentre esmorzàvem amb el meu germà, des de la finestra de la cuina miràvem el rellotge de cal Jorba per saber l'hora d'anar a l'escola a l'Acadèmia Balma. Del Peguera, recordo sobretot els pupitres antics i l'hora del pati. Quan érem més grans podíem sortir fora del recinte i quan hi havia fira anàvem als auto-xocs. Al costat del pati hi passava la via del tren. Era al·lucinant! Hi vaig enganxar totes les obres fins que hi van posar aquells vidres tan horribles. Hi vaig fer fins a Preuniversitari. Vaig tenir-hi bons professors. Recordo que vivia al passeig de Garcia Valiño, i des de casa sentia el

timbre per entrar a classe i sortia corrents. S'havia donat el cas que el professor passava llista i en arribar a la S, mirava per la finestra i em veia arribar. Vaig passar-hi l'adolescència i d'allà va sorgir el grup amb qui encara mantenim una amistat fantàstica. Hem canviat de cara perquè ens anem envellint, però l'amistat es manté: els amics són molt importants.

—Com es va formar la colla i qui en formàveu part?

—A la classe de religió recordo amb estima el traspassat mossèn Guàrdia. En cursos avançats, ens feien qüestionar coses més que estudiar religió. Algunes activitats es van perllongar fora de l'institut. Especialment, recordo mossèn Massana per les seves activitats de dinàmica de grups i mossèn Tuneu, que ens acompanyava a esquiar a la casa de colònies de Planols. Al grup hi havia l'Isidre Casals, la M. Àngels Serra,

Jaume Espinal, Jaume Rosal, Rosa M. Rossinyol, Montserrat Sobrevias, Margarida Mitjana i M. Teresa Torra, entre altres. De mica en mica, es va anar afegir més gent: Tere Comas i Joan Vilamala, el meu home, Francesc Comellas, Josep Emili Puig, Miquel Pons, Teresa Espinal, Francesc Sagués, Hans Bösch, Trini Riu, Josep Lluís Cardona i Llorenç Melià, Pilar Fernández i Montse Grifoll... i altres que segur que em descuido.

—Quina valoració faries de la Manresa d'aquells anys?

—Només coneixia Sabadell i amb els ulls d'aquella època Manresa em semblava fantàstica i monumental. De mica en mica, però, vaig veure que era molt franquista i una ciutat castellanitzada d'acord amb l'època. Recordo els anys que a la carretera de Vic van treure les llambordes i van posar-hi ciment com una novetat. També recordo la filmació de la pel·lícula *Plácido*, sobretot a la plaça de Sant Domènec. Anava al cine amb el meu germà, al Kursaal, amb les cadires de fusta, amb pel·lícules com *Ben-Hur*. Després vaig començar a anar al Passeig amb els meus amics.

Valentí Masachs

—Com és que inicialment et decantesis per la biologia?

—Per l'afició a la natura i sobretot per les classes de Valentí Masachs, on recordo per exemple que vam dissecar una sardina. Jo que cada setmana n'anava a comprar a la carretera de Vic, les netejava i les cuinava, vaig descobrir tot el que tenien dins. Anant d'excursió amb la colla de Manresa vaig agafar molta afició a la naturalesa i em vaig apuntar al Centre Excursionista Montserrat quan tenia setze anys, per aprendre a esquiar. Recordo que em feien por les aranyes, ara ja no. M'encanta veure el verd per la finestra i sortir per anar a trobar paisatges. Moltes vacances les hem fet a Suïssa, per pujar muntanyes amb l'amic Joan Auric. El record més agradable que tinc quan vivia a Sabadell és d'anar amb bicicleta amb el meu germà i l'avi Jaume d'excursió a Cal Llobateres, una font de Castellar del Vallès.

—Què és l'embriologia i la seva relació amb el sistema nerviós?

—Estudiar com es desenvolupa un embrió em va semblar molt interessant, ja que aleshores era morfològic i no se sabia massa com anaven les coses. Em va ser-

vir per fer la tesi doctoral a la UAB, amb l'anatomista Josep M. Domènec i Mateu, que tenia l'embriologia com un dels seus camps de recerca. Com a professora ajudant de les pràctiques de dissecció en cadàvers humans en feia també en embrió de pollet i per la tesi vaig utilitzar embrions de rata, que té més interès en tractar-se d'un mamífer. Veure com es va formant l'embrió és apassionant. Arran d'això vaig trobar interessant l'estudi del cervell i del sistema nerviós.

—Com eren els experiments farmacològics amb animals?

—Ben fets. És important explicar que són inevitables, quan s'ha de donar una resposta a una malaltia. Seguim les tres R: reduir, reemplaçar i refinar els experiments per obtenir molts més resultats. Sense ells no tindríem vacuna de la covid, ni la majoria de medicaments, però sí cosmètics. Els experiments que feiem eren dictats per la legislació i per registrar un producte d'acord amb el desenvolupament farmacèutic, els experiments concrets estan perfectament definits. M'ocupava de la seguretat per esbrinar per exemple que no puguin fer càncer. Sempre anàvem analitzant que les rates no tinguessin tumors, però en tenien també per causes naturals quan eren molt velles. Així que els havíem de fer l'eutanàsia i sacrificar-les, perquè no les podíem deixar patint. Al final de l'estudi veiem la patologia de tots els òrgans i els possibles efectes del producte. Però, sempre, els animals s'han de tractar amb respecte.

—El 1986 entres al CSIC com a investigadora científica. Com funciona el procés d'entrada?

—Mitjançant una oposició. Explicant el currículum i fent una conferència amb una proposta d'investigació. En el meu cas, va ser sobre el camp de la toxicitat i com afectava les neurones del cervell.

—Quina és la teva tasca concreta d'investigació dins l'Institut d'Investigacions Biomèdiques de Barcelona del CSIC?

—El CSIC s'estructura en diversos instituts. És un tema complicat perquè els locals són de l'Hospital Clínic. En el meu cas, el sou me'l paga el CSIC. Però, és cert que consto en d'altres llocs com a investigadora. Ens paguen el sou i prou, així que hem de demanar diners a les institucions com el Ministeri de Ciència i Innovació per les despeses de la recer-

ca que fem. Necessitem complements que poden ser projectes europeus, però costa aconseguir-los. Mantenir els grups de recerca també és complicat perquè hi ha poques places per consolidar els investigadors que es formen. Actualment a part de mi, hi ha dos investigadors emèrits que segueixen treballant a menys dedicació i una investigadora contractada, i els estudiants de màster que vaig agafant cada any.

Neurodegeneració

—Quines són les activitats del departament d'Isquèmia Cerebral i Neurodegeneració?

—A l'IIBB funcionem per línies de treball i ens ajuntem per departaments amb temes afins. Alguns problemes d'isquèmia poden portar a la demència a través de la proteïna reactiva C que està a la sang. Ho estudiem en col·laboració amb un grup de la Universitat de Manchester i desenvolupem el sistema animal amb els ratolins.

—A quines conclusions ha arribat el teu grup de recerca?

—Hi ha una relació. El primer risc d'Alzheimer és l'edat. Nosaltres estudiem el perquè d'aquest risc i fem aportacions en aquest sentit. El darrer treball en col·laboració amb el grup que ara porta Raquel Sánchez Valle a l'Hospital Clínic, tant amb ratolins com malalts genètics i esporàdics, en el teixit cerebral hem estat estudiant la inflamació i com varien els paràmetres. És un luxe tenir un grup de clínics que tenen mostres d'Alzheimer, gràcies a José Luis Molinuevo. No necessàriament per fer-nos grans hem de tenir Alzheimer. Ara bé, quan un es fa gran hi ha un nivell d'inflamació més alt en el cervell i altres problemes.

—Quina és la teva tasca dins del Centre de Investigación Biomédica en Red de Epidemiología y Salud Pública de

l'Institut de Salut Pública Carlos III?
—M'hi vaig afegir quan els investigadors ara emèrits del meu grup hi participaven. Actualment hi col·laboro des de fora i estic analitzant mostres de teixits humans.

—De les tres línies d'investigació, què em pots dir sobre les bases moleculars del deteriorament cognitiu en l'envelliment?
—Abans caldria parlar de l'atrofia neuronal. La sinapsi és la base on es fan les connexions, on s'acumula la memòria. Entremig, les molècules comuniquen les neurones entre sí. Quan la microvasculatura es ressent no arriben tant els nutrients; s'espatlla el metabolisme

neficiosos, dormir bé, no estressar-se, fer una feina estimulants intel·lectualment i tenir una vida rica socialment.

—Per què costarà tant trobar una pastilla que curi l'Alzheimer?

—Perquè quan ja està declarat el cervell està molt lesionat. Curar serà molt difícil. S'hauria de regenerar, però les neurones estan mortes. De moment, cal fer prevenció. La pastilleta potser es trobarà per a les fases inicials, quan tinguem un marcador de la gent que presenti molt risc, que ja hem comprovat que amb animals funcionen. Ara estudiem uns fàrmacs que potencien una via antiinflamatòria endògena i en models

«Amb el grup de Manresa mantenim una amistat fantàstica. Hem canviat de cara perquè ens anem envellint, però els amics són molt importants»

me d'alguna manera; hi ha més estrès i secreció de molècules inflamatores. Aquests factors contribueixen perquè les neurones no tinguin prou factors tròfics, de manera que les grans i més actives s'atrofien una mica, però segueixen funcionant si no hi ha una malaltia. Darrerament, s'ha descobert que hi ha una neurogenesi adulta (neurones dins el cervell) que pot ajudar a reparar i regenerar. Està en estudi i és un dels reptes de la neurociència futura.

Alzheimer

—Quina protecció real es pot fer contra els processos neurodegeneratius en l'Alzheimer? Com es pot prevenir? I quins són els primers símptomes?

—Els símptomes depenen, però el més clar és la pèrdua de la memòria. D'altres, més agressivitat, canvis en el dormir, somnolència i els símptomes psiquiàtrics associats a la demència, com la depressió o la falta d'interès. La prevenció per l'activitat física està en el cervell i l'exercici, que és el llibre que he fet amb el José Luis Trejo. L'esport a l'aire lliure i en grup, millor que sol, per millorar la socialització; l'alimentació, dormir bé, fer activitat cerebral, aprendre coses noves: idiomes, música. Tot contribueix a disminuir el risc de patir la malaltia.

—Com concretaríem un estil de vida saludable?

—Bàsicament s'hauria de fer un mínim d'esport de mitja hora cada dia, una alimentació sana de fruites i verdures, pels antioxidants i les substàncies be-

animals protegeixen de l'Alzheimer.

—Què és el resveratrol?

—És un polifenol que està en fruites, cacauets, en un te japonès, en el raïm. És una substància natural, antioxidant, neuroprotector i antiinflamatori. Hem vist amb animals que protegeixen de l'Alzheimer i potenciava la neteja de les proteïnes anòmales en treure els detritus. És una substància molt interessant per al cervell. En l'àmbit molecular de proteïnes, activa unes vies anomenades sirtuïnes, que són antienvelliment per allargar la vida.

—Què són els mecanismes de resiliència cerebral?

—Si el cervell té més defenses podrà mantenir més temps la plasticitat i la memòria. Els definim a nivell molecular perquè estudiem marcadors relacionats amb l'envelliment com a factors que allarguin la vida: antiinflamatoris o antioxidants, entre d'altres.

—Com a especialista en l'estudi del cervell, en què s'ha avançat els darrers anys?

—S'ha avançat molt en les tècniques tant del coneixement del cervell com de les malalties. El més espectacular és el futur de regeneració amb les cèl·lules mare pluripotencials que és molt important per a l'estudi de les neurones. També hi ha el coneixement que es comença a tenir dels mecanismes. Estudiem les ones cerebrals i els estimuladors per modular la fisiologia cerebral, sense entrar en el camp de la bioquímica. Es podrà mi-

llorar amb els implants. En el terreny biònic, penso que podrem posar pegats allà on faci falta. Ara estem molt a prop de la connexió cervell i màquina. Penso que cristal·litzaran de cop. Aquest futur que ara és de ciència ficció, amb la robòtica es podrà convertir en ciència. La connexió entre la neurociència i la robòtica pot ser espectacular. El treball de base de millorar la connexió entre el cervell i les malalties també ha estat grandiosos. Per a l'Alzheimer no tindrem una pastilleta, però podrem prevenir si la immensa majoria de la població gran és convenç que el període de fragilitat final ha de ser el mínim possible.

—A quines conclusions arriben els teus estudis sobre teràpies experimentals, factors ambientals i estil de vida?

—S'unifica amb el concepte de l'exposoma que configura l'alter cervell, en què nosaltres podem intervenir amb diversos aspectes de l'exposoma i si no hem de demanar ajuda a la farmacologia. Els investigadors mirem què és el més rellevant i com funciona l'exposoma.

—Pel que fa a la covid, hi ha efectes secundaris relacionats amb el deteriorament cognitiu?

—Hi ha problemes cerebrovasculars i un risc d'ictus sobretot. A llarg termini sembla que hi haurà problemes cognitius, però és tot molt recent i el més important ara és salvar la vida de la gent, les vacunes i provar sistemes per baixar la inflamació. Quan estigui més controlat s'hauran d'estudiar els efectes que han quedat i que són preocupants, i caldrà veure com evolucionen. Serà un abans i un després en la clínica i els estudis biomèdics.

Feminisme

—Quin ha estat històricament el paper de la dona en la investigació científica?

—Conec biòlogues, però és evident que el paper de la dona ha estat molt relegat, sobretot si tenien un mèrit científic, que sempre s'emportava l'home. A la Rosalind Franklin, descobridora de l'estructura cristal·logràfica de l'ADN se li va prendre el Nobel. Només han quedat les extraordinàries com Marie Curie. A petita escala, hi ha moltes investigadores a qui no es va donar una plaça a la Universitat, tot i tenir més mèrits.

—Quina va ser la influència de Mileva Maric sobre el premi Nobel Albert

Einstein?

—Per les cartes que hi ha entre els dos, queda clar que era una persona molt brillant, que va contribuir molt en els estudis del seu marit. Sempre esmentaven «la nostra teoria» i van quedar que el Nobel se'l repartirien, com així va ser. Però, la van silenciar i relegar.

—És necessari el feminisme en la nostra societat?

—Sí, perquè encara hi ha moltes diferències i injustícies. Joan Rodés, que era el director de recerca de l'Hospital

Clínic i catedràtic de Medicina, molt valuós científicament, la pregunta última que em va fer com a membre del tribunal per entrar al CSIC va ser si tenia fills. Trobo que no va ser gens escaient. A d'altres membres del tribunal no els va importar, però és un exemple de com es veia abans la recerca. Per sort, aquestes coses van canviant.

—Els científics viuríeu millor en una Catalunya independent?

—Sí, perquè els diners els gestionariem nosaltres i no pas Madrid.

—Què destacaries de les teves publicacions?

—Son fruit d'un grup de gent o sovint tenen un caràcter internacional, ja que la ciència és un treball d'equip. De les troballes, destacaria els mecanismes de neurotoxicitat de la primera època i més recentment em quedaria amb els articles de l'exercici físic que vam fer amb jugadors veterans de rugby de Sant Cugat i l'Hospitalet, com a protecció dels canvis cerebrals en l'envelliment. I també els estudis sobre el resveratrol.

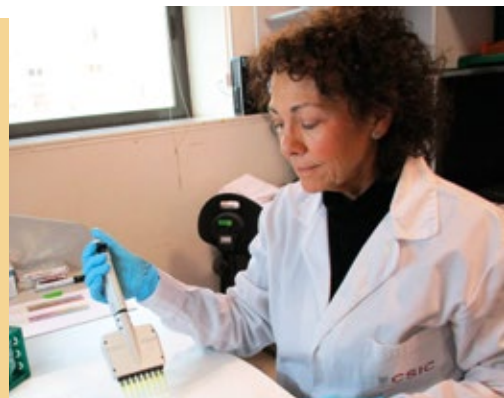
el perfil

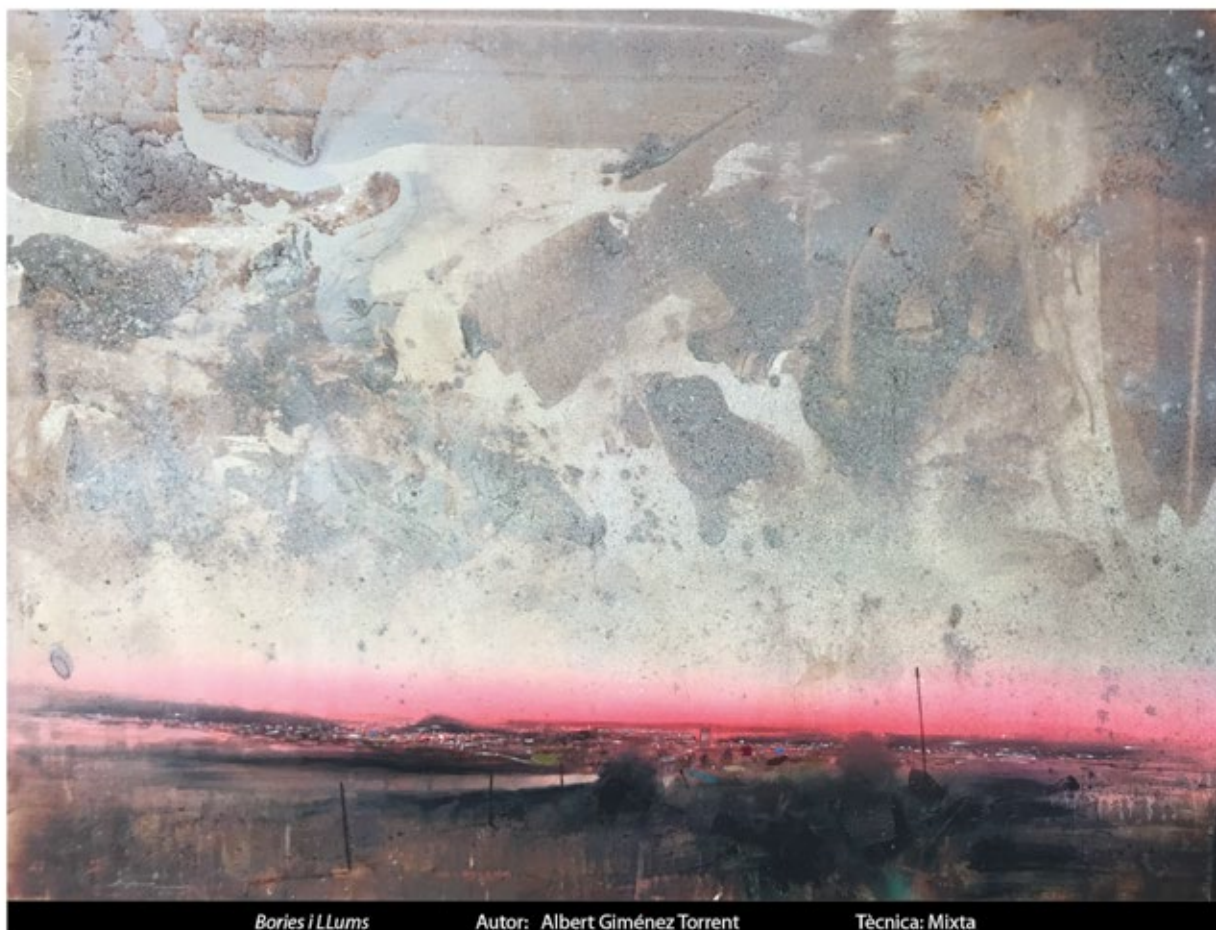

Clara Sanfeliu Pujol neix el 21 de setembre de 1954 a Sabadell, d'on era original la mare, Pepita. El pare, Valentí, era empresari de ferros per a la construcció i tenia una ferreteria a la carretera de Vic. El magatzem comercial era a Sant Joan d'en Col i quan el van deixar es va convertir en Comercial de Laminados. Els avis paternels eren pagesos i vivien a Santa Clara. Té un germà, Valentí, que és enginyer i havia treballat a *El País*. A Manresa va viure al número 13 de la carretera de Cardona i després al passeig de Pere III. Comença els estudis a Manresa al col·legi-acadèmia Balmes amb cinc anys. El Col·legi era al Xalet de la Torre Lluvià, on hi havia el parvulari amb els gronxadors i l'Acadèmia, per als més grans, en un pis de la plaça Independència. «Era una educació molt estricta, però en tinc un bon record». Després passa a l'institut Lluís de Peguera, on fa fins a Preuniversitari. Va a viure a Barcelona i estudia biologia a la UAB, on es llicencia el 1976 en Ciències biològiques. El curs 1976-77 va ser becària del departament d'Immunologia de l'hospital de Sant Pau. Del 1977 al 1981 és subdirectora del departament de toxicologia d'Investigación Técnica y Aplicada SA. El 1981 és directora de projectes del departament científic d'Iphar Ibérica SA i el 1982 subdirectora del departament de Toxicologia. El 1985 es doctora amb una tesi sobre embriologia. La recerca i innovació comença amb el cultiu in vitro d'embrions de rosegador. Del 1984 al 1986 va ser professora ajudant del departament d'Anatomia de la facultat de Medicina de la UAB. Des del 1986 treballa al CSIC de Barcelona, a l'Institut d'Investigacions Biomèdiques. El 2003 decideix passar dels neurotòxics ambientals a la investigació de la pèrdua cognitiva associada a l'envelliment. Ha participat en nombrosos projectes d'I + D de finançament públic i d'altres relacionats amb malalties neurodegeneratives o per tractar malalties cerebrals relacionades amb l'envelliment. La funcionalitat cognitiva, la prevenció de la neurodegeneració i l'efecte de resveratrol en la longevitat van ser els principals temes d'investigació. Del 2006 al 2009 en mecanismes d'envelliment cerebral amb cultius de neurones amb astròcits, i els factors de neurotoxicitat. Del 2009 al 2012 va treballar en un grup consolidat en farmacologia i toxicologia. Actualment treballa en les línies d'investigació: estils de vida neuroprotectors (exercici físic i dieta); estrès i inflamació en la neurodegeneració relacio-

nada amb l'envelliment; resiliència cerebral amb mecanismes activats per sirtuïnes. I mecanismes de deteriorament cognitiu de l'envelliment i la malaltia de l'Alzheimer. Ha participat en nombroses publicacions científiques estatals i internacionals. S'ha especialitzat en temes com el resveratrol, Alzheimer, neurotoxicitat, sirtuïnes...

Casada amb Francesc Comellas tenen dos fills: l'Ester, enginyera aeronàutica i l'Albert, que va estudiar Humanitats. Entre les seves publicacions divulgatives cal remarcar l'article en solitari *Neurotoxicidad por estrés oxidativo: El peligro nos rodea. Mente y Cerebro*, número 15, (2005). Amb De Vera N, Camón L, i Martínez E. *La espermina y el daño cerebral. Mente y Cerebro* número 37 (2009). Amb José Luis Trejo, el llibre *Cerebro y Ejercicio*. També cal remarcar la seva participació en nombrosos contractes confidencials de I+D aplicats al desenvolupament de medicaments durant els anys de treball professional en les empreses d'investigació farmacèutica, com Investigación Técnica y Aplicada, S.A. (ITA, SA) i Iphar Ibérica, S.A. Ha participat en congressos i el curs 1988-89 va estar a l'Institut Nacional de Recerca Mèdica de Londres per estudiar els marcadors neuronals. Del setembre de 1995 a l'agost de 1996 va investigar al Centre Division of Neurology, Department of Medicine, University of British Columbia de Vancouver al Canadà, sobre el model d'isquèmia cerebral experimental en cultiu de teixits: Ha fet estudis de neurotoxicitat i neuroprotecció. També va fer estades a Malàisia i Basilea, ha dirigit diverses tesis doctorals i docència a cursos de postgrau i supervisió de projectes de màster i d'Erasmus. És membre de cinc societats científiques. El 22 de març de 2019 va rebre a Molins de Rei el premi Innovació, pels seus estudis científics de resveratrol contra la malaltia d'Alzheimer i el 27 de juny de 2019 va ser homenatjada pel CSIC a Madrid pels mèrits científics del curs 2018-19. Aquest any ha fet de pregonera a la 170a Fira de la Candelera de Molins de Rei, on viu des de fa 30 anys, parlant feminisme i ciència: «Va ser molt gratificant».

Bories i Llums

Autor: Albert Giménez Torrent

Tècnica: Mixta

La tècnica de les meves obres són mixtes, (acrílic, spray, tintes, ceres, vernissos, ciment, foc etc) amb el mínim de pinzellades intento expressar el màxim de sensacions, amb menys dir molt, la meua pintura tot i que és figurativa, més que d'escriure suggereix, la pintura no m'agrada donar-la acabada, sinó mig insinuar-la, perquè l'espectador interactuï amb el quadre.

Una de les inspiracions que tinc és l'alt Empordà, la llum, tramuntana i atmosferes tenen un misteri especial que em fascinen, vull captar l'ànima dels espais que retrato, que l'obra et traslladi al lloc i que et transmeti alguna cosa, per mi, és més important que l'estètica.

Albert Giménez Torrent
Premi Vilanova 2018

Propera exposició al Cercle Artístic de Manresa del 23 d'abril al 7 de maig de 2021

Sopa de lletres

L'escriptor artesenc Toni Pascual, instal·lat a Hamburg des de fa més de vint anys, s'afegeix a la celebració de la Diada del Llibre amb aquest relat, il·lustrat pel dibuixant Jaume Gubianas.

Text: Toni Pascual
Il·lustració: Jaume Gubianas

**La lletra mata, i l'esperit dona vida
[2 Corintis, 3,6]**

Seria la incerta glòria d'un dia d'abril. O no tan incerta, perquè per al Tomeu Llobregós, aquell Sant Jordi suposava la consagració definitiva. Acabava de veure la llum la seva tercera novel·la, *Llunes d'inquietud*, que havia merescut el prestigiós i ben dotat Premi Rèmora, i que la crítica començava a rebre amb gran entusiasme. Evidentment, el premi estava apanyat (el president del jurat era amic seu), però al Tomeu li constava que la qualitat de les obres del certamen no presentava gaire competència. Les altres dues, a raó d'una per any, van tenir un èxit notable de vendes. I ara, després de dos anys de pandèmia, per fi la gent podia tornar a omplir els carrers d'humanitat i brogit ciutadà, adelerats per comprar roses i llibres, i fer-los signar. L'editorial li havia agençat quatre torns de firmes, a les parades de les llibreries més destacades, a partir de mitja tarda.

En vista de l'èxit recent, Tomeu havia decidit que des d'ara es dedicaria plenament a la literatura. En tenia prou de deu anys de predicar matemàtiques a adolescents, i sobretot el tediós ensenyament telemàtic l'havia consumit. Per al curs vivent tenia demanada una

excedència. Darrerament havia establert un munt de contactes en el món literari de la ciutat. La Raquel el passaria a buscar havent dinat i tots dos sortirien a fer la ronda, per acabar sopant en un bon restaurant i adobar-ho amb una vesprada íntima al pis. Amb aquest fi havia comprat una joguina eròtica, de les que estaven de moda aquella temporada, perquè ja s'esqueia de guarnir llur jove relació amb un al·licient de sofisticació: reposava, discreta i prometedora, sobre el llit. Sortia amb la Raquel des de feia un parell de mesos: s'havien conegut quan la van destinar d'interina al seu institut, el gener passat. El seu matrimoni, tocat des de feia temps, no havia resistit la prova de foc del confinament per la pandèmia, i ara feia cosa d'un any que havien decidit separar-se: les dues nenes es quedarien amb la Carme, al pis del Poble Nou. Les circumstàncies i el cost de la vida havien dut el Tomeu a llogar aquell pis diminut del carrer Villarroel.

S'havia llevat tard, covant la mandra del cap de setmana, i per esmorzar només s'havia pres un cafè amb llet, anticipant amb parsimònia l'ambient vivificant de la diada, que s'esqueia en dissabte i prometia recobrar l'animació perduda en les dues edicions anteriors. Faria un

dinar lleuger: una sopa ràpida amb una pastilla de brou i pasta de lletres, i un llobarro que havia comprat el dia abans al mercat del Ninot, que quedava, molt escaient, al tombant de la cantonada: sempre teníeu el peix fresc a quatre passes. El faria amb unes verduretes i patates fregides congelades. Cuinant per un de sol, no calia esmerçar-s'hi gaire. Va treure el llobarro de la nevera, les verdures i les patates del compartiment congelador i la pasta de l'armariet, i va posar aigua a bullir en dues cassoles. Li va semblar que, si s'afanyava, hi hauria temps per a una dutxa ràpida i va saltar al bany, que quedava davant per davant de la cuina. Mentre s'ensabonava li semblava que sentia un cert rebombori, però va pensar que eren els veïns del costat, que com de costum es tiraven el plats pel cap. Atès que el brogit no cessava, es va apressar a eixugar-se i, en obrir la porta, que va cedir de sobte, com si l'empenyessin, el va sorprendre una massa amorfa i blanquinosa que s'escampava pel terra i envaïa el bany. De biaix es veien els fogons, i un doll de lletres que brotava a borbolls de la cassola, com una lava lletosa en erupció contínua, i vessava per tot el pis. El primer pensament va ser de tancar el foc, però es va fixar que el foc estava apagat i el pom havia tornat a la posició

de zero, i tanmateix el broll no s'estroncava. No recordava haver posat la pasta a l'aigua, com si aquest detall en pogués explicar la proliferació.

Es va llançar cap a la cuina, mogut per l'impuls d'intentar deturar aquell doll, però de sobte les lletres s'aplegaven i s'amuntegaven per barrar-li el pas, amb una rapidesa incomprendible, formant una muralla infranquejable, com un compacte matalàs de goma, que anticipava els seus moviments més lleugers. En un gest desesperat, il·lús, es va dirigir al recambró traster del costat del bany on tenia el recollidor, però les lletres es van apilar davant la porta i li van barrar el pas. Va quedar astorat, incapaç de reaccionar, contemplant com la massa voluble envaïa el saló i s'enfilava al sofà i les cadires, s'escampava pel dormitori i per tots els racons i conqueria el pis sencer. Al cap de poc es va adonar que encara anava nu, i amb gran sorpresa va veure que les lletres s'obrien com les aigües del mar Roig i el deixaven tornar al bany per fer-se la toaleta; en acabat li van permetre d'anar a l'habitació, treure una muda neta de l'armari i vestir-se. Tota l'estona va restar ofuscat, tot demanant-se quan es despertaria d'aquell malson.

De sobte va adonar-se que les lletres havien anat formant una barrera al voltant dels aparells electrònics, privant-li l'accés. S'arrambaven contra la pantalla del televisor i en soterraven el comandament a distància; colgaven el telèfon fix i la tauleta sencera del rebedor, al final del petit passadís que duia a l'entrada; sepultaven l'or-

dinador i els seus accessoris, i també el mòbil, en un extrem de la taula de l'estudi, sota un sarcòfag de massa llefiscosa. Decididament, el volien aïllar del món exterior, ves a saber per quins set sous, i de seguida va comprendre que n'era el presoner i ben poc podia fer per alliberar-se'n. Les va mirar amb deteniment, ufanoses i resplendents, i en acariciar-les les va trobar humides i suaus, amorosament càlides com les parts íntimes de la Raquel, i misteriosament flonges: només s'endurien amb una lleugeresa i una tenacitat ferotges si anàveu contra la seva voluntat.

Només havien deixat un petit espai vital a l'estudi, convidant el Tomeu a instal·lar-se a la butaca ergonòmica, davant l'ampla vidriera que donava al pati interior de l'illa de cases, i que en feia l'única peça amb claror del pis. En asseure-s'hi, va advertir que havien respectat els tres llibres de sobre la taula, regals recents que tenia a mig llegir: *Cròniques de la veritat oculta*, de Pere Calders, Herzog, de Saul Bellow, i *En el país de Xauxa*, de Heinrich Mann, els dos últims traduïts recentment al català. Del darrer no li havia agradat el tema, un escriptor llagoter que s'infiltrava en el món dels podero-

LLIBRERIA – PAPERERIA
RUBIRALTA 100 anys

Born, 24
08241 Manresa

Tel. 938724130
rubiralta24@hotmail.com

EDICIONS SELECTES
LLIBRES PARCIR

▪ Àngel Guimerà, 74
▪ 08241 Manresa

▪ Tel. 93 873 38 82
▪ www.parcir.com
▪ parcir@parcir.com

sos en cerca de privilegis i influències, i l'havia deixat després de trenta pàgines. Va decidir armar-se de paciència i matar el temps llegint, esperant que algun factor extern decidís la situació. Ara per ara, el doll de la cuina s'havia estroncat i el matalàs de lletres s'apaivagava, agitat lleugerament per pulsacions intermitents. Es va oblidar del llobarro i les verdures: li havia passat la gana.

Al cap de mitja hora de lectura va sentir la vibració de la primera trucada del mòbil, esmorteïda sota el cobertor de lletres, i també les piulades d'alguns missatges. Neguitós i rosegat d'impotència per no poder contestar, va optar per no fer-ne cas i continuar llegint. Aviat va acabar les *Cròniques* (era un lector voraç, llegia de pressa), i a l'acte la situació actual se li va afigurar una mica més plausible, havent copsat que darrere la nostra realitat n'hi havia una altra de menys comprensible, inaccessible, però

no menys real que la immediata de la vida diària. Va prosseguir amb Bellow, interromput per un munt de trucades i piulades constants al mòbil i al telèfon fix, que el feien patir pels compromisos desatesos. Devien ser de la Raquel, de la gent de l'editorial, de les llibreries. També van estar trucant al porter automàtic, amb insistència: era la Raquel, que el passava a buscar. D'una tirada va acabar la novel·la, i va poder entrellucar que la culpa de l'aïllament social de Moses Herzog no la tenien els altres, sinó el seu propi capteniment envers el món.

Així van anar passant les hores. Cap a les sis de la tarda, les lletres es van anar pansint, assecant-se i reduint el volum, perdent la flexibilitat que els conferia la humitat. En trobar que no oferien resistència com abans, va córrer cap a l'entrada (el llobarro començava a fer fortor), va sortir del pis i es va llançar escales avall (no es fiava de l'ascensor diminut i

centenari). En arribar a l'alçada del tercer va sentir, com s'esqueia a vegades, la noia del pis dels massatges que feia petar el fuet i va pensar tristament en la Raquel, que per aquell malentès no dormiria amb ell aquella nit. Al carrer, va tressar un centenar de metres en direcció al centre, esperitat, fins que es va topar amb un jove paquistanès que li oferia les roses que no havia pogut vendre. Un euro cadascuna. No: en veure l'expressió del Tomeu, vuitanta cèntims. Setanta. El Tomeu, contorbat, li va allargar un bitllet de cinc euros, va prendre les tres roses que li quedaven i, sense esperar el canvi, va girar cua per tornar a casa rabent. Aquest cop va pujar amb l'ascensor i en obrir la porta del pis va veure que les lletres s'havien esfumat sense deixar rastre, com si no hagués passat res. Aleshores va entrar i es va aclofar al sofà del saló, enterbolit, més trasbalsat que mai, sense saber-se avenir del que s'havia esdevingut.

lèxic a la manresana

Vocabulari sequiaire

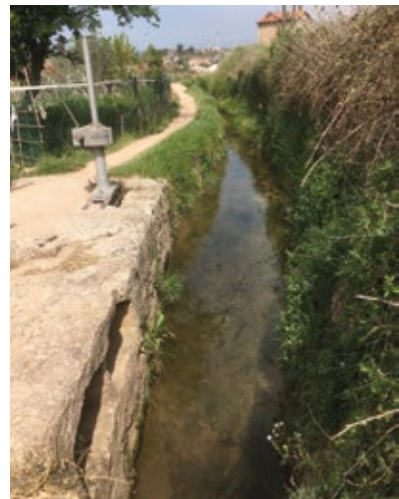
Jaume Puig

Encetem nova secció amb la voluntat de comentar-hi paraules que són patrimoni dels parlants manresans, i també sovint dels d'altres poblacions del Bages i de part o tota la Catalunya Central, però que no se solen fer servir en altres territoris del que s'anomena *català central*. El punt d'arrencada és el reportatge sobre *El parlar de Manresa*, que vam publicar l'abril de l'any passat, i que va tenir força ressò a les xarxes. S'hi recollien paraules com *ba-leiar*, *pipiripip*, *postada*, *racó* o *torreta*, algunes de les quals es perden inexorablement (fa poc un amic em comentava astorat que havia demanat *bosses del racó* en una botiga i la dependenta no sabia què eren). Uns quants lectors hi van fer aportacions, que anirem recollint en aquest espai. Els nous suggeriments que puguin arribar a elpou@elpou.cat o via Twitter, amb l'etiqueta *#bagesisme*, seran benvinguts.

Aquest mes parlarem d'algunes paraules relacionades amb la Séquia, a proposta de l'amic Isidre Casals, que em recorda que els hortolans posaven *senyals de fenàs* –un manat d'herba verda– per indicar que havien desviat l'aigua per regar el seu camp. Aquest desviament es feia obrint el *restellador*, una planxa metàl·lica que canvia la direcció de l'aigua dins dels *ramals* o *brancs* dels recs. Al Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC) no hi surt la paraula *restellador*,

però sí que consta en el Diccionari Català Valencià Balear, com a variant d'*estellador* –i també *trestellador*–, alhora que recull el privilegi del rei Alfons el Magnànim, que «posa sots protecció y salvaguarda real la céquia de la ciutat de Manresa, resclosa, rastells, restalladors, rasas, ponts, pedres», extreta del llibre *Cequia de Manresa*, de Magí Canyelles, el cronista manresà del segle XVII que va *canar* (mesurar amb canes) aquest nostre canal medieval. Altres elements que obren i tanquen l'aigua són els *ullals*, les portes de la Séquia que donen rec als camps, i els *bagants*, que serveixen per desguassar i obrir i tancar la Séquia en llocs estratègics, com ara la resclosa de Balsareny. I per acabar, una dita manresana que aporta Cristina Balaguer: *Anar com l'aigua de la Séquia*, una expressió que es diria d'algú que no té disciplina o fa el que vol.

A l'hora de tancar aquest espai, m'arriba la trista notícia de la mort prematura de Joan Badia i Pujol, mestre de mestres, a qui dec en bona part l'afició a estudiar i divulgar la llengua catalana. Serveixi, doncs, també, de modest homenatge a la seva immensa figura.

Circ Price al Passeig (1967)

J. S. Foto: Antoni Quintana Torres (ACB)

La fotografia aèria, presa des del número 64 del passeig de Pere III, que durant la Dictadura es deia de Garcia-Valiño, un general franquista. Popularment es coneixia com l'edifici Grau Sala o Sallés, que segons el Cadastre és del 1966. La foto, molt ben definida i enquadrada, crida l'atenció i mostra un Passeig asfaltat i esquerdat. Al davant s'observa una enorme superfície, on es va instal·lar el Circ Price de Madrid, que aleshores va tenir el seu moment d'esplendor. Curiosament, no s'hi veu cap dels plàtans típics del Passeig. En primer terme, la gran vela del circ entre un bosc de pals i les lones que no deixen entreveure les grades. Són estructures metàl·liques d'arquitectura efímera. Una tanca separa el circ de les persones que fan cua per pagar l'entrada de la caseta de «Localidades» rodejada de bombetes lluminoses. Com es pot veure, els vianants van força abrigats com corresponia a començaments d'hivern. Al voltant està ple de rulots. El camió del primer pla adossat al circ transportava els animals. La majoria de les altres caravanes, repartides al voltant servien per fer vida domèstica als artistes de l'espectacle. També s'observen d'altres camions Pegaso, propis de l'època.

Les naus del fons de la fotografia han estat substituïdes per les cases actuals dels carrers Súrria –on a l'època destacava la família Masachs– i Aragó, que no apareixen a la imatge. Al començament del carrer Sant Josep s'observen instal·lacions industrials, on ara hi ha l'Autoescola Font, al centre el supermercat Condis, i més a l'esquerra la botiga Tempur, de matalassos. Al número 1 hi havia hagut la fusteria de Josep Ametlla (el seu germà Joan va anar a viure al Brasil). Al número 2, la fàbrica de rentadores Nautilus de Sarrió, Farrés i Sarret, que després va ser local

del Sarrió. Al seu costat, Maurici Farrés, un taller mecànic de reparació de motors. Alguns treballadors de la Pirelli hi feien hores, segons m'informa Francesc Comas. A l'actual carrer Carrasco i Formiguera hi passava la via del tren dels Catalans, com es veu a la foto, amb un terraplè, a la zona del Poble Nou, on cap a l'esquerra s'aprecia un pontet per on es podia passar per sota. S'hi accedia des del pati de l'institut Lluís de Peguera a les primeres cases del Poble Nou. A l'altre costat de la fotografia, hi van construir l'estació del baixador dels Ferrocarrils Catalans, a l'actual carrer Primer de Maig, que aleshores encara no existia. A la dreta de la fotografia s'hi veu un jardinet en forma triangular que havia format part de la Clínica Tuneu i tot seguit va correspondre a la guarderia del Jardí de la Infància, que avui s'anomena El Sonall, al pati del darrere del carrer de Camps i Fabrès que dona a la plaça de l'Onze de Setembre, aleshores *División Azul*.

Aquest gran solar havia estat ocupat durant anys per la principal plaça de toros de la ciutat. Posteriorment, havia servit com a parc d'atraccions de la fira, especialment dels auto-xocs, però també el descampat era el lloc de recollida d'ampolles i papers per a Ampans, a càrrec del jovent manresà.

www.guiamanresa.com

GUIA CULTURAL, SOCIAL I COMERCIAL DE MANRESA I LA CATALUNYA CENTRAL
Agenda, festes, anuncis, comerços, pobles, música, imatges, webs...

propostes

MÚSICA. Marc Vilanova

Maig florit, tot i la incertesa

Com anem fent durant aquests mesos de pandèmia i restriccions, a la tria musical us esmentem les propostes que es mantenen en cartell, sempre subjectes a les mesures vigents aplicades per les autoritats sanitàries. Començant per la sala Stroika i dins del marc del festival Curtcircuit, gaudirem de una nova visita de Lildami. El *trapper* català arriba amb la seva habitual proposta de música urbana amb noves sonoritats encara més ballables, i amb un directe dels que es fan recordar (dissabte, 22 de maig, 20 h). Canviant d'espai i dirigint-nos al teatre Kursaal, volem destacar un nou intent de Blaumut de tornar a teatre manresà per presentar la seva gira en format acústic *0000*, que inclou els grans èxits i temes de l'últim treball discogràfic *0001*. Una formació que ja ha esdevingut un clàssic dins l'escena musical en català (divendres, 21 de maig, 20 h).

CINEMA. Jordi Casas

Un mes de festivals

Diversos festivals dominen la programació de maig a Cineclub, amb algunes sessions molt especials. Començarà el Festival Clam amb *El año del descubrimiento* (diumenge, 2 de maig, a les 18 h), un premiat film de Luis López Carrasco que commemora les protestes per la desindustrialització a Cartagena, i que es va endur els Goya a millor documental i muntatge. El diumenge 9 de maig, a les 18:30 h, també es projectarà la pel·lícula guanyadora del festival. El diumenge 16 de maig, a les 18:30 h, serà el torn del BCN Film Fest, amb una sessió dedicada a Charles Chaplin que comptarà amb el curtmetratge *Un día de juerga* i el llargmetratge *El chico*, que compleix cent anys de la seva estrena. El D'A Film Festival comptarà amb dues estrenes de cinema d'autor a Manresa: *Nunca volverá a nevar* (diumenge, 23 de maig, a les 18:30 h), una sàtira provocativa amb tocs de deliri surrealista de Malgorzata Szumowska; i *Armugán* (diumenge, 30 de maig, a les 18:30 h), una llegenda del Pirineu aragonès que es dedica a un ofici misteriós i terrible del qual ningú vol parlar, dirigida pel català Jo Sol. Totes les sessions es faran a l'Auditori de la Plana de l'Om.

TEATRE. Joan Morros

'La Mascarada' arriba al Kursaal

La companyia Els Pirates Teatre ha decidit adaptar de forma lliure el text de l'obra *El burgès gentilhome* (1670) de Molière i convertir-lo en una proposta musical, àgil i sobretot divertida: *La Mascarada*. Dirigida per Adrià Aubert, *La Mascarada* és un espectacle amb canvis de personatges constants, situacions ridícules, música en directe i corredisses. Una comèdia que parla de relacions familiars i socials, d'aparenances i realitats, on cadascú porta la seva pròpia màscara. El protagonista, Tomàs Jourdain, és un home de l'alta societat que aspira a ser popular i impressionar la gent que l'envolta. A l'obra s'hi veu una certa crítica al culte cap als *influencers* i *instagramers*.

VINS. Jaume Pont, sommelier de Setè Cel

Desbordant 2019 (Les Acàcies)

Un dels últims cellers que s'han incorporat a la nostra DO Pla de Bages té com a objectiu elaborar vins singulars amb les varietats més representatives de la zona. Tot i que utilitzen raïms com Chardonnay, Syrah i Merlot, també planten Sumoll, Picapoll negre, Garnatxa, etc. Com que és un celler molt petit, poden fer microfermentacions; és a dir, tirades curtes de vins amb personalitat i exclusivitat. Aquest any el celler Les Acàcies d'Avinyó ens ofereix un cupatge de Garnatxa negra amb Sumoll. Un 20% del raïm s'ha deixat sencer, sense desrapar, per aportar així notes terroses i especiades. Com que les dues varietats són poc tàniques i amb un perfil aromàtic alt, el vi es mostra expressiu, amb un record de fruita vermella i notes florals. Al tast és consistent i amb una acidesa fresca, molt ben integrada i aportada pel Sumoll. En conjunt és un vi molt agradable, complex i gens pesant. És una mostra del potencial d'aquest celler, que en la tercera collita ja defineix un estil i una qualitat que sens dubte anirà millorant i ens sorprendrà amb noves propostes.

Preu de venda: 13,75 euros

Torre Alter

Lluís Virós. Foto: Francesc Rubí

A

questa residència burgesa de 1950, dissenyada en estil acadèmic neoclàssic de postguerra, és una de les referències estètiques del darrer segment del carrer del Bruc, que compta amb un seguit d'habitatges construïts a la mateixa època al darrere de l'antiga estació de Manresa-Baixador de la línia de tren de Manresa a Olvan. Fa xamfrà amb el carrer de Sant Fruitós, amb edificis més antics, fets des de l'inici del segle XX al voltant de la fàbrica del Pujollet. Actualment té una funció pública, és la seu de l'administració de la Seguretat Social.

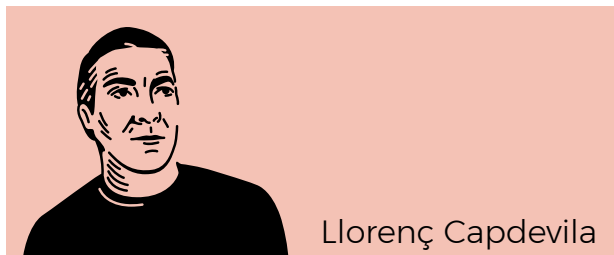
Originàriament, era un habitatge unifamiliar de planta baixa i dos pisos que limita amb una mitgera al carrer de Sant Fruitós i amb façana posterior a pati-jardí al carrer del Bruc. La façana exterior està dividida en tres parts, al carrer del Bruc, al de Sant Fruitós i al xamfrà entre tots dos, que és la que té més jerarquia i està acabada amb un frontó. El ritme de les obertures manté una simetria horitzontal i vertical. A la planta baixa hi ha finestres rectangulars grans i a la segona planta les finestres són més petites, i la del xamfrà està partida en tres per mitjà de petites columnes de fust llis. Al primer pis, en canvi, les obertures són balcons correguts amb portes coronades per motllures de pedra i un frontó circular sobre la gran porta del balcó del xamfrà. A les façanes laterals, les baranes són de ferro

amb elements decoratius de fosa i a la façana del xamfrà la barana és de balustres de pedra. El parament és una combinació entre zones d'estuc en fred que representen un carreuat clàssic, com la façana del xamfrà i les parts de façana amb més jerarquia, la cantonada de la casa amb el jardí del carrer del Bruc i la zona de la porta d'accés pel carrer de Sant Fruitós, i zones d'arrebossat llis. Presenta altres elements peculiars com els ornaments de la façana al carrer del Bruc, una espadanya a manera de petit campanar i un nínxol amb un atuell a la primera planta. Tota la façana està coronada per una cornisa motllurada i, sobre la porta d'accés, hi ha una torre que en remarca la jerarquia.

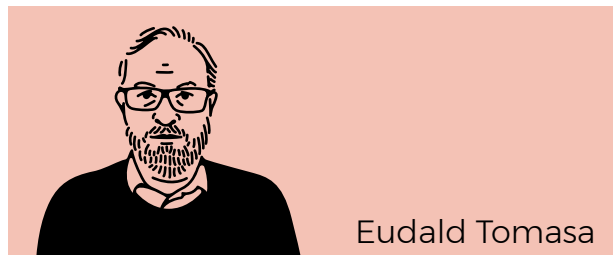
Forma part del catàleg per la importància artística, amb una marcada simetria en la composició de les façanes i amb elements d'estil neoclàssic que el doten d'una estètica singular. També se n'ha valorat el procés de restauració, que millora l'entorn urbà. El promotor, Josep Alter Alavedra, tenia des de 1924 l'empresa Postes y Maderas SA, al principi del carrer del Bruc, una serradora especialitzada en el tractament de pals de fusta per a la construcció de xarxes de llum i telèfon. Durant els anys quaranta i cinquanta va tenir responsabilitats a l'Ajuntament i al Casino de Manresa.

FE D'ERRATA:

Per un malentès, la fotografia que acompanyava aquest escrit el mes passat no corresponia a l'edifici descrit. Tornem a publicar, doncs, el text, amb la fotografia correcta.

Llorenç Capdevila

Eudald Tomasa

Sant Jordi km 0

De llibres se n'han de comprar tot l'any i cal deixar-se aconsellar pels prescriptors de confiança, tant si són blogaires, llibreters o el veí de l'escala. Tots sabem, però, que per Sant Jordi es concentra la publicació i la venda de bona part dels títols anuals i a tort i a dret rebem recomanacions. Òmnium Bages-Moianès, com ja es va fer la temporada anterior, ha difós enguany un seguit de càpsules audiovisuals en què una quinzena d'autors de proximitat recomanen la seva publicació més recent. El conjunt serveix, d'una banda, per promoure la literatura de km 0, i, d'altra banda, per valorar el que es produeix a la comarca. Fent una mica d'inventari, podem dir que a casa hi ha una mica de tot i que les propostes són prou interessants.

Així, doncs, trobem poesia (Montserrat Altarriba publica un llibre d'haikús titulat *Kodawari*, Jaume Bonvehí continua el camí ignasià amb *Paraules alades* i Josep Fàbrega manté el rigor formal i la sensibilitat a *Postres de poeta*); narrativa (Míriam Tirado explora els efectes de la pandèmia i el confinament a *Remogudes*, Carles Algué se'n va *Cap a la fi del món*, Albert Trullàs és l'autor de l'aventura siberiana *Terra de silenci*, Gemma Camps acaba de treure *Un missatge per a Nora*, Jordi Rodó es trasllada a èpoques passades en els relats de *Tarabaus*, Josep Tomàs Cabot presenta la seva *Obra Narrativa Catalana Completa*, i el col·lectiu Lola Palau torna a la càrrega amb històries inspirades en les varietats de raïm de la DO Pla de Bages a *Dies de roses i vi*); llibre infantil (Pep Molist, que mai no falla, publica *La maleta del viatger*), i força assaig: polític (Josep Hugué és coautor de *Picar pedra*, juntament amb Joan Puigcercós i Francesc Codina), en forma de dietari (Carles Claret recull els celebrats posts que va anar penjant a facebook durant el confinament de la primavera passada a *Feliç confinament*), anecdòtic (Pep Fuster explica situacions viscudes com a mosso d'esquadra a *Aturi's, malfactor!*), o vivencial (Blanca Soler fa un relat sobre els trastorns d'alimentació a *Carn nua*). N'hi ha per triar i remenar, doncs... i sense sortir de la comarca.

Erques Torres

Manresa, vila espiritual? (I)

El 26 d'octubre de 1923, Gaziel pronunciava a Girona la conferència *Les viles espirituals*. Llavors ja era una de les personalitats més distingides en el camp del periodisme d'idees. Era codirector de *La Vanguardia* i n'esdevindria director l'any 1933. La conferència és un al·legat per la descentralització de la vida econòmica, social i cultural: de la macrocefàlica Barcelona cap a les ciutats mitjanes. Advocava per la potenciació de la vida *espiritual* d'aquestes ciutats i per la creació d'una xarxa interdependent que convertís qualsevol nucli de població important en un centre d'aportació d'idees al conjunt de la societat. Un ideal noucentista de desenvolupament del territori i d'estructuració cultural. La idea de *vila espiritual* deriva de la noucentista Catalunya-ciutat i de l'objectiu de civilització (*ciutadanització*) de la societat catalana. Es tractava de crear escoles, museus, instituts universitaris, biblioteques..., com havia començat a impulsar la Mancomunitat. Implicava un intent per foragitar el provincianisme barceloní i comarcà. I això mereixia un esforç dels ciutadans, sobretot els més cultes, formats i responsables.

La xarxa cultural, però, es basava en la potenciació dels nuclis culturals emissors, les ciutats. Només així es podria establir un diàleg entre elles. La conferència la va pronunciar a Girona, però també l'hagués pogut fer a Manresa (que esmenta explícitament). S'hauria trobat una ciutat històrica, amb persones inquietes, especialment un Fidel Riu i Dalmau, principal promotor de les revistes *Cenacle* i *Ciutat*, que a la postguerra continuà col·laborant en la revista *Bages*. O un Ignasi Armengou, un altre personatge inquiet, que als anys vint se'n va a Barcelona. O Ramon Torra, propietari de la impremta de Sant Josep, que tres anys després imprimiria la revista *Ciutat*. Una ciutat en transformació, amb joves que esdevindrien intel·lectuals a la República (*decapitats* per la Guerra Civil), amb industrials que no confiaven en la ciutat, una cúria conservadora, un proletariat radicalitzat. Fase crisàlide d'una ciutat que no va esdevenir papallona. Però les revistes literàries *Cenacle*, *Ciutat*, *Bages* encarnen el testimoni d'una ciutat que volia ser, i potser va ser, una *vila espiritual*, ni que fos intermitentment.

EL CUL DEL POU

NÚM. 281

LA COVA, AMB PEATGE

Des de temps immemorials, el *negoci de la fe* ha estat relacionat amb la compravenda de voluntats i, potser massa sovint, amb certa luxúria pecaminosa. Venent trossos de cel s'han erigit grans obres artístiques, retaules, vestidets amb fil d'or per a marededeus, etc. Modernament, la cosa ha evolucionat cap al mecenatge i, d'alguna manera, les aportacions no són tan obscures com els ciris que deixaven entreveure les ombres del clergat. La llum, encara que sigui manresana, l'Església ja la paga amb la casella de la renda i estalviant-se impostos.

Un dels complexos basats en la creença més ben armats, el tenim a pocs quilòmetres de Manresa. És Montserrat. I, és clar, de cara al fenomen ignasià els jesuïtes i els seus *partners* n'han pres bona nota. No és gens estrany fer pagar una entradeta per, «contribuir a la conservació» del patrimoni de la Cova. Es fa a tot arreu i, en aquest sentit, Manresa no es podia quedar enrere. En termes econòmics, però, el que caldrà veure és quin retorn –en euros– acabarà tenint la *martingala* de la commemoració del pas de Sant Ignasi per la nostra ciutat. Ja hi som a tocar.

Després d'un any de pandèmia
jo diria que hem après
a protegir-nos del virus
com si aquí no passés res.

Hem après a sobreviure
amb la mascareta al nas,
a guardar certa distància
per no anar de mal borràs,

a fer la cua allargada
quan som al supermercat,
a no sortir lluny de casa
ni del lloc que ens han manat

i a esperar que un dia o altre
ens vaccinin d'aquest mal,
a la zona que ens pertoqui
com ara al Palau Firal.

Segons diuen els que en saben
tenim a ratlla el covid,
un virus més controlable
que no el que ve de Madrid,

és a dir el neofranquisme,
que tot i la Transició
avui encara empastifa
i ens fa mal com a nació.

Tant, que ja fa tres anyades
que tenim entre barrots
gent valenta, bons polítics,
que no són uns carallots

sinó persones honrades
que van prendre el compromís
de voler fer amb democràcia
un país lliure i feliç.

Prou reclamem l'amnistia
per a ells i els exiliats.
¿Com pot ser que avui Europa
permeti tals disbarats?

Per més doncs que Espanya ens negui
les mil i una raons
que tenim per fer la nostra
com la fan tantes nacions,

no podem baixar la guàrdia.
Via fora, cavallers!
Que sant Jordi ens estimuli
a dur endavant el Procés

i a resoldre en una taula
de diàleg l'atzucac,
tot fent pinya Junts, Esquerra
i la Cup, per vèncer el drac.

SANT JORDI I EL 'DRAG'

A vui he recordat un fet que tenia oblidat. Fa una pila d'anys vaig conèixer un personatge que assistia a totes les presentacions de llibres que es feien a Manresa. Era un home solitari, sempre arribava el primer a les presentacions i s'asseia a primera fila, però, curiosament, les cadires del seu voltant no les ocupava mai ningú per més plena que estigués la sala. No vaig tardar a adonar-me que la seva constant presència en aquest actes estava motivada per intentar aconseguir un exemplar dels llibres, ja fos incomodant l'autor o cometent un furt. La qüestió és que un Sant Jordi vaig arribar tard a la presentació d'un avortament literari que m'havia despertat interès pel simple fet que al final hi havia un pisolabis. I, sorprenentment, la sala era plena, amb molta gent dreta. Així que em vaig veure obligat a asseure'm al costat del personatge. Ah, he obviat un detall important, ell era *drag queen*, i bastant extremat. Quan va començar el pisolabis, tots els assistents es van abraonar cap a les molles. Tots, menys ell. Va agafar un llibre sense que ningú se'n adonés i se'n va anar. El vaig seguir i vaig veure com mentre caminava arrencava les pàgines del llibre i se les anava cruspint. En aquell moment em va quedar clar que era un home sense paladar per les lletres. No em vaig poder resistir a seguir-lo, i tela marinera quina quilometrada. Vam sobrepassar l'extra-

radi manresà i, quan ja fosquejava, vam arribar a una barraca de pedra seca.

Jo observava des de darrere d'un arbust. Ell va estar uns minuts a dins i després va fotre el camp. Passats uns minuts prudencials vaig entrar a la barraca. No veia res. Vaig topat amb una pila de petites gàbies, però no veia si hi havia alguna cosa a dins. Murphy em va obsequiar amb el mòbil sense bateria, i jo, quan em falla la vista, sempre em refio del meu paladar, així que vaig posar la llengua entre els llistons i... de seguida vaig recordar aquella textura, aquell sabor de la meua experiència nutricional a la llera de Cardener: eren gripaus. No tenia temps per perdre. Vaig seguir inspeccionant la barraca i vaig trobar-hi un munt d'ossos amb carn putrefacta que, o bé el drag guardava per fer brou o havien pertangut a éssers humans. Em va fer basarda. I, just en aquell moment, vaig notar una mà a l'espatlla. Vaig girar-me amb un fèmur agafat i vaig colpejar el cap del drag. Va caure a terra fora de combat i de la sang que rajava del seu cap va començar a brollar un roser. Aquells brots de roser –i d'alzheimer– els vaig deixar créixer, ja que fins avui no havia volgut recordar aquell episodi en el qual un Sant Jordi vaig matar un drag. Suposo que ja tocava fer poda, ja que precisament avui ha prescrit el crim. Tot i que sempre he tingut el dubte de si els gripaus són rèptils o amfibis.

UNA ALTRA MANERA DE BALLAR

Si algun diumenge al matí passegeu pel pont del cementiri i mireu avall, no us estranyi si veieu un grup de persones, majoritàriament dones, saltant i ballant per damunt l'herba, sota l'alta arcada de pedra. Amb sabates, vambes o espadenyes, cadascuna mou l'esquelet al seu aire, en una mena de ball ritual, puntejat pel xac-xac-xac de les garses, els parrups dels coloms i les tórtres, i els nyec-nyecs dels ànecs. No s'agafen de les mans, com en una sardana, ni ballen abraçades o agafades del coll o la cintura. Malgrat que pugui semblar-ho, no celebren cap aquelarre, ni festegen cap comiat de soltera o de casada, ni surten de cap funeral, atesa la proximitat del fossar, a l'altre cap de pont. Això té un nom: Silent Disco, o discoteca silenciosa, una nova manera de ballar en temps de pandèmia, originada a Barcelona i estesa per tot el país. També a Manresa,

arran del tancament de les sales de ball, els balladors han quedat de reunir-se els diumenges al matí sota el Pont Nou i, tot compartint unes mateixes músiques, penjades a la xarxa i seguides a través d'auriculars, combatre el confinament

amb imaginació i salut, sense haver de renunciar a una de les aficions més ancestrals de la humanitat. Gràcies al virus haurem descobert que també hi ha una altra manera de ballar, més enllà de fer-ho sota la pluja, amb llops o en soledat.

TANTA ROBA I TAN POC SABÓ

JAUME GUBIANAS

EN CAMPANYA, ENCARA

No hi ha campanyes electorals en què, passades setmanes, mesos o, fins i tot, anys, no quedin rastres de la cartelleria. S'ha donat el cas que s'aprofiten els plafons d'un candidat per enganxar-hi el rostre d'una altre al damunt. Aquest cop, però, després del 14-F, com que encara no tenim govern, potser que sí que té sentit recordar a la ciutadania l'enfilall de polítics reticents a formar govern o, directament, filibusters i incapaçs gràcies als cartells electorals com els de la CUP que hi ha en diversos indrets de la ciutat.

REGIDORA REPUBLICANA

Entre els polítics locals, també n'hi ha de ben singulars. El dia 14 d'abril, l'Ajuntament va commemorar els 90 anys de la proclamació de la República a la plaça Major. I, és clar, la regidora Anna Crespo, una dona a qui agraden els colors vius i l'expressió plàstica, va assistir a l'acte vestida molt *adequada-ment*, de republicana. A la foto, l'acompanya, més discreta això sí, la regidora de Junts Rosa M. Ortega.

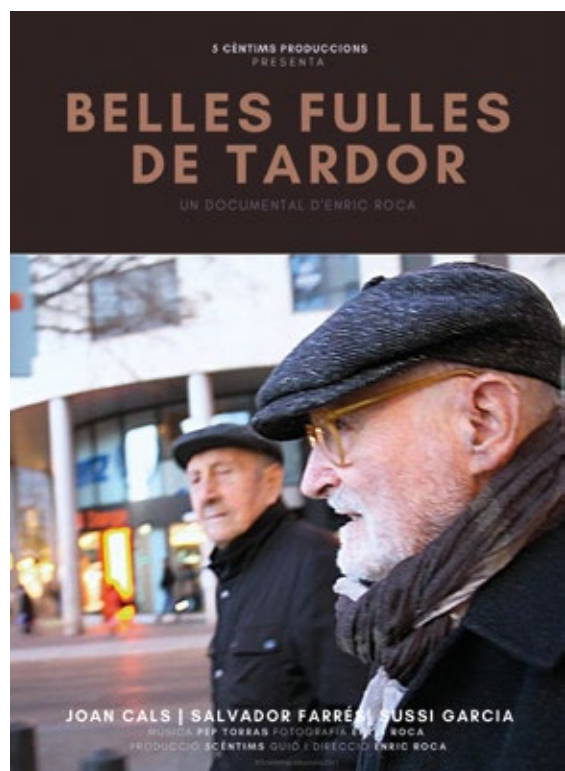

DUES ESTRELLES RUTILANTS

Com que la gent del **Pou** som, cada cop més, amants de la crònica social de la ciutat i de la memòria dels anònims, els veritables protagonistes de la història, ens fem ressò del *paper protagonista* de l'amic Joan Cals a *Belles fulles de tardor*, un film que Enric Roca, cineasta i membre de Cineclub Manresa, ha estat rodant durant dos anys i té previst estrenar ben aviat. L'amic Joan, actiu al Consell de la Gent Gran i membre de la junta de l'associació editora d'aquesta revista, compareix cartell amb un altre gran actiu de la memòria viva del país, Salvador Farrés, centenari i supervivent de la lleua del Biberó.

LÈXIC A LA MANRESANA

El Centre de Normalització Lingüística Montserrat ha distribuït, durant aquest mes d'abril, un seguit de cartells a les

botigues, amb paraules catalanes que és bo de mantenir, amb el lema *A l'abril cada paraula val per mil*. Mots com *flassada* o verbs com *embetumar* o *encantar* alternen amb alguns de caire més *manresà* com ara *postada* o *torreta*. Ve a ser una continuïtat del tema que va publicar el **Pou** fa un any, sobre *El parlar de Manresa*, que sig-

nava Jaume Puig. I no només això. La campanya també coincideix amb una nova secció mensual de la revista, en l'apartat cultural, amb el nom de *Lèxic a la manresana*. Un cercle virtuós.

SENYAL PER A LEXICÒGRAFS

Continuant amb el lèxic Un lector encuriós m'envia una fotografia d'un senyal plantat a al carrer de Guillem Catà on s'adverteix textualment d'una *volada baixa*. La presència del senyal rectangular, denominat com a *altres perills*, segons el Servei Català de Trànsit i el codi general de circulació, «ens adverteix de la proximitat d'un perill diferent dels advertits per altres senyals». Ara bé, què hem de témer davant d'un vial amb volada baixa? Hi ha la *volada baixa* d'alguna objecte volador no identificat? La circulació per aquest carrer implica la més que probable coincidència amb veïns d'*alta volada*, o sigui, gent amb possibles? Doncs no, cal haver estudiat arquitectura o anar a la tercera accepció que contempla el diccionari normatiu del mot *volada* per obtenir la resposta: «Part d'un edifici que surt enfora del mur que la sosté, sense tenir altre aguant. La volada d'un balcó, de la teulada». Alerta, doncs, a no endur-se la balconada que es veu a l'esquerra de la imatge amb la caixa del camió. Francament, però, la senyalització em sembla per a ments des-
pertes o per a lexicògrafs.

RUBÍ, EN ACCIÓ

Com ja he explicat i mostrat molts cops, l'elaboració de la fotografia de portada d'una revista com el **Pou** equival a la feina que fan molts localitzadors per a les pel·lícules, sèries, anuncis o sessions i rodatges amb models, actors, figuració o productes que s'han de publicitar. L'antiga planta de Pirelli, per exemple, acaba sent l'escenari de promoció de molts vehicles. En el cas del nostre fotògraf-portadista, Francesc Rubí, les produccions són a petita escala, més modestes i fa gràcia mostrar-ne el *making off*. Per a la primer plana d'aquest mes, es va escollir un *tir de càmera* ubicat

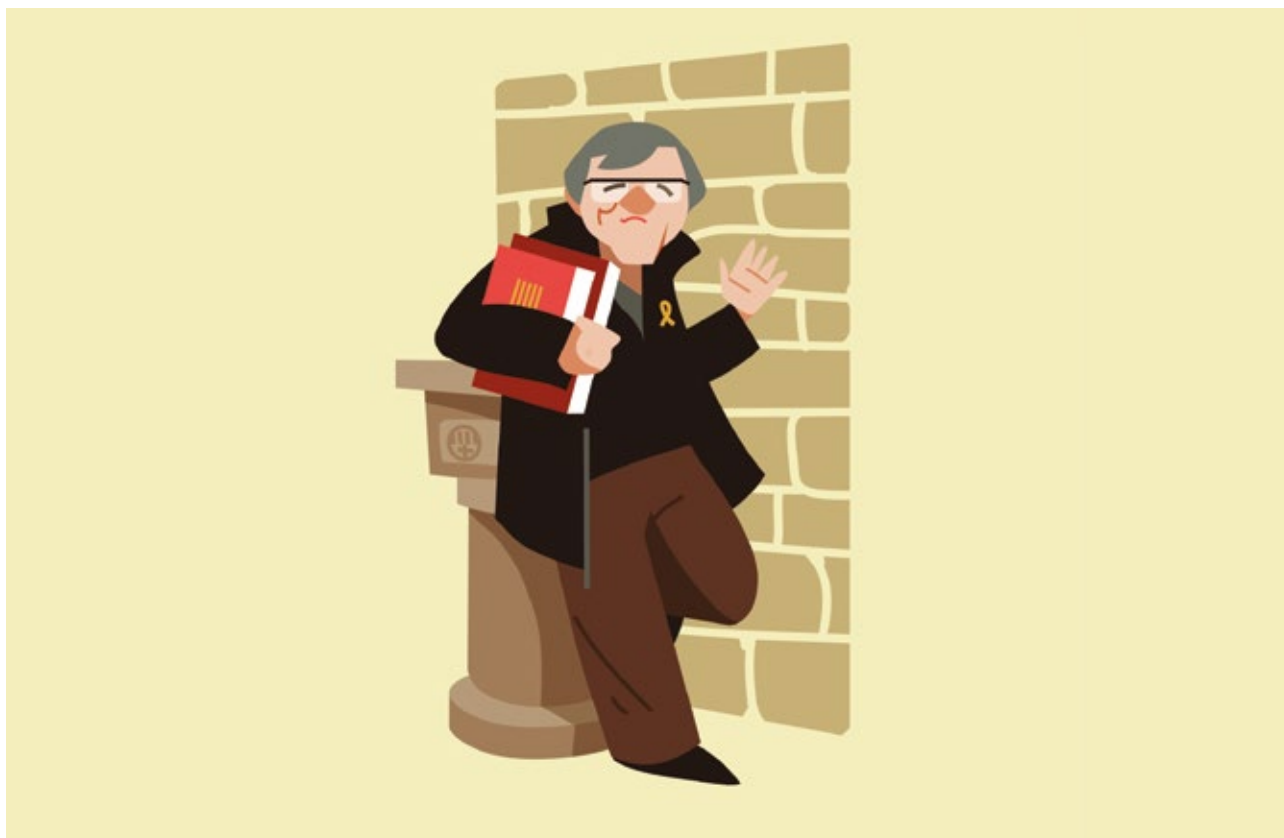

davant d'un local desocupat del carrer d'Àngel Guimerà. La paràbola, la *semi-òtica de la imatge* per als més introduïts, eren l'aparició en l'enquadrament de diferents capses d'embalatge amb suposats paquets enviats per Amazon, el gegant del comerç electrònic que està castigant o obligant a transformar les botigues tradicionals.

MEA CULPA

En aquesta secció ens fem ressò, moltes vegades d'algunes pífies simpàtiques que es produeixen en altres mitjans de comunicació. És de justícia, doncs, que aquest mes entonem el *mea culpa* per una errada greu que es va produir en la secció *Patrimoni ciutadà* en la nostra revista del mes passat. La qüestió és que mentre el text de l'article parlava de la torre Alter, a la cantonada entre Bruc i Sant Fruitós, la imatge reproduïa un altre edifici, també singular, situat a la carretera de Cardona, 91. Molts lectors ens ho han advertit. Els ho agraïm i ho lamentem. I ho fem constar aquí perquè la capacitat per fer humor, com la caritat cristiana, comencen per un mateix.

JAUME PUIG, QUILOWATTS DE LLENGUA I COMPROMÍS

Si a Manresa queda algú discret i rigorós aquest deu ser, sens dubte, en Jaume Puig i Ibáñez: després d'ell, se'n devia perdre el motllo! Va ser el primer nen a néixer en aquells habitatges que la Caixa de Manresa va impulsar a la Sagrada Família. Això era l'any 54. El pare, Secundí, venia de Copons i la mare, Maria, dels Prats de Rei. I bo, el Jaume va créixer jugant al barri –també serà a l'origen del cau de l'Antoni Gaudí. Anava a escola amb la senyoreta Pepeta, al Tossal del Coro i, després, als germans de la Salle, als Esquilets, i els darrers cursos del batxillerat al nou edifici de la Parada. Aleshores, amb 16 anys, l'oferta de l'empresa on treballava el pare va ser decisiva: el Jaume s'incorporaria a la Companyia Anònima Manresana d'Electricitat –la CAME, que va ser Segre, que seria Fecsa i que ara és Endesa. S'hi va estar quaranta anys, que aviat és dit! Però mentre facturava quilowatts des de les oficines del carrer Llussà, el Jaume va aprofitar per fer el professorat mercantil a l'Escola de Comerç de Sabadell. I la mili a Saragossa. I fins va festejar i casar-se amb l'Imma Junyent, l'any 77 –dos fills: la Laia i el Guillellem, i ara mateix ja hi podeu afegir dos nets bessons, la Rita i el Magí. Però si la vida laboral havia començat d'hora, també ho feu el seu compromís participatiu, que al cap del temps ha resultat ser encara més constant i fecund: des d'aquella associació d'alumnes de la Salle a la plaça Valldaura, fins al primer curs de català el 1970, al Lingua Club. La sensibilitat filològica ja la duia de sèrie, i és aleshores que en Joan Badià l'empeny de seguida a fer equip amb Josep Camprubí, a Òmnium Cultural. Són els anys dels cursets, especialment

quan entoma la coordinació de tots els que es feien al Bages abans no existís el Consorci per la Normalització Lingüística. Quin tip de pensar! Deu ser veritat que els cansats fan la feina: des d'aquell Òmnium, i amb l'Imma, formarà part també del grup fundador de Rialles, una programació estable per a nens i nenes en català. I és a Òmnium que les responsabilitats es multiplicaran fins a ser-ne vuit anys president, quan l'entitat es manifestarà obertament independentista, fent colla amb la Muriel Casals. El trobareu darrera la versió manresana del referèndum d'Arenys, la primera marxa de torxes de la Diada del 2009, la Nit de Santa Llúcia el 2013... I en tot aquest remolí, una oportunitat: té 56 anys i li ofereixen prejubilar-se. No s'ho rumia pas gaire! I d'un bot es planta a l'Autònoma per graduar-se en Llengua i literatura catalana. Quatre anys i el que fa cinc per obtenir el màster d'estudis avançats en llengua catalana. Ras i curt: un autèntic filòleg, d'origens autodidactes però que des d'aleshores també en tindrà el títol. I tot això fent sempre costat a **El Pou de la gallina**, 34 anys vetllant l'adequació lingüística, el control presupostari i fins la presidència de l'associació editora. I és per això, i perquè no en parlem mai gens, que en Jaume Puig i la seva estampa *picassiana* avui són ideals per celebrar que torna a ser Sant Jordi, i que aquest espai arriba exactament al número 100. És un goig, doncs, que per fer-ne festa el Jaume hagi accedit a trencar normes i –va ser mai tímid?– avui ocupi aquesta pàgina. Amb el desig sincer que ell, **El Pou** i la secció –i aquests dibuixos magnífics de Maria Picassó!– durin molts més anys encara...

ÉS EL MOMENT DE FER EL GEST QUE ESTÀVEM ESPERANT

Avancem amb la vacunació de la COVID-19

Dona't d'alta al web **La Meva Salut** i actualitza el número de telèfon mòbil per assegurar-te que t'avisem quan arribi el torn de la teva franja d'edat.

Dona't d'alta al web **La Meva Salut**

lamevasalut.gencat.cat

Ramon Pellicer
60 anys - Periodista

↙ Per a més informació, canalsalut.gencat.cat/vacunacovid19

/Salut

 Catalunya
2030

 Generalitat
de Catalunya

BATECS

FESTIVAL **DE DANSA** DE MANRESA

22 i 23 de maig de 2021 a L'Anònima

www.batecsdedansa.cat